

به نام خدای مهربان

مطابق با
سطح دشواری
امتحانات نهایی
۱۴۰۲ و بالاتر

بانک سؤالات نهایی
دوازدهم
رشته تجربی و ریاضی

مجموعه کتاب‌های
پرسوال

دین و زندگی ۲

با خیال راحت (۲۰) شو!

زهرا جعفری یزنی • سید هادی هاشمی

• برای دریافت امتحان نهایی
دی‌ماه ۱۴۰۲
این کد رو اسکن کن.

فهرست

بخش اول:

تفکر و اندیشه

۵

۶	درس ۱: هستی بخش
۸	نمونه سؤالات امتحانی
۱۳	درس ۲: یگانه بی‌همتا
۱۶	نمونه سؤالات امتحانی
۲۱	درس ۳: توحید و سبک زندگی
۲۴	نمونه سؤالات امتحانی
۳۰	درس ۴: فقط برای تو
۳۴	نمونه سؤالات امتحانی
۴۰	درس ۵: قدرت پرواز
۴۲	نمونه سؤالات امتحانی
۵۰	درس ۶: سنت‌های خداوند در زندگی
۵۳	نمونه سؤالات امتحانی

بخش دوم:

در مسیر

۶۳

۶۴	درس ۷: بازگشت
۶۷	نمونه سؤالات امتحانی
۷۴	درس ۸: زندگی در دنیای امروز و...
۷۷	نمونه سؤالات امتحانی
۸۶	درس ۹: پایه‌های استوار
۹۰	نمونه سؤالات امتحانی
۹۶	درس ۱۰: تمدن جدید و مسئولیت ما
۹۹	نمونه سؤالات امتحانی

بخش سوم:

آزمون‌ها

۱۰۹

۱۱۰	• آزمون‌های نوبت اول
۱۱۴	• آزمون‌های نوبت دوم

بخش چهارم:

پاسخ‌نامه

۱۲۵

فلش کارت

۱۶۱

سنت‌های خداوند در زندگی

مشاوره: درسی پر از تیتراژ و آیه که البته کلیه واژه‌های هر آیه به شدت شبیه به تیتراژ بوده و برای حفظ کردن بسیار راحت است. مثلاً کلمه «سنست» در جهم، برای تیتراژ است. استراج، تیتراژ این درس همان سنت‌های الهی است که اولاً باید در دست درک کنید ثانیاً تعریف و مثال‌های هر سنت را حفظ کنید و در نهایت آن‌ها را با آیات تطبیق دهید. بارم این درس در آزمون نهایی به همراه درس قبل مجموعاً ۵ نمره است.

سنت‌های الهی

چستی سنت‌ها

قانونمندی حاکم بر جهان خلقت، تجلی تقدیر و زمینه‌ساز حرکت و پویایی انسان و به‌کارگیری اراده و اختیار اوست. بر اساس تقدیر الهی، جهان خلقت قانونمند است و پدیده‌های آن در دایره قوانین خاصی مسیر تکاملی خود را می‌پیمایند. قرآن کریم از این قوانین با عنوان «سنت‌های الهی» یاد کرده و مردم را به شناخت آن‌ها، به‌خصوص سنت‌های مربوط به زندگی انسان دعوت نموده است.

نتایج شناخت سنت‌های الهی

- قوانین جهان خلقت (طبیعی)
 - شناخت این قوانین از طریق علمی مانند فیزیک، شیمی و زیست‌شناسی سبب آشنایی ما با نشانه‌های الهی و نیز بهره‌گرفتن از طبیعت می‌شود.
- قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها (انسانی)
 - شناخت این قوانین موجب نگرش صحیح ما نسبت به تلخی‌ها و شیرینی‌ها، شکست‌ها و موفقیت‌ها، بیماری و سلامت و به‌طور کلی همه حوادث زندگی می‌شود.
 - دیدگاه ما را نسبت به وقایع و حوادث جهان از دیگران ممتاز می‌سازد.
 - بالاخره این شناخت در روابطمان با خدا، با خود، با خلقت و با دیگران تأثیر بسزایی دارد.

برخی از سنت‌های الهی

۱ سنت ابتلاء

- ابتلاء در لغت به معنای امتحان است.
- در اصطلاح دینی به معنای قرار دادن فرد در شرایط و موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده مشخص سازد.
- امتحان خداوند علیم برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به‌ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.
- سنت ابتلاء عام‌ترین و فراگیرترین قانون خداوند است که ثابت و همیشگی است و شامل همه انسان‌ها در همه دوران‌ها می‌شود.
- آیه: «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً وَ اِلَيْنَا تُرْجَعُونَ»
- موفقیت در هر مرحله‌ای از امتحان الهی یا ابتلاء سبب ورود فرد به مرحله‌ای برتر می‌شود و او را با امتحان‌های جدیدتر روبه‌رو می‌کند.
- آیه: «اَحْسِبِ النَّاسَ اَنْ يُّتْرَكُوا اَنْ يَقُولُوا اٰمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ»
- امام صادق (ع): «اِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ كَلَّمَا زِيدَ فِي اِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَائِهِ»
- موارد امتحان و ابتلاء الهی: هر امر خیر یا شری، بیماری یا سلامت، فقر یا ثروت، از دست دادن پدر و مادر یا داشتن پدر و مادر، بارش باران یا وقوع خشکسالی و به‌طور کلی هر حادثه شیرین یا تلخ و...

۲ سنت امداد عام الهی

- مردم در برابر دعوت انبیا دو دسته می‌شوند:
 - دسته‌ای به ندای حقیقت پاسخ مثبت می‌دهند و هدایت الهی را می‌پذیرند.
 - دسته‌ای لجاجت ورزیده و در مقابل حق می‌ایستند.
- طبق این سنت هر کس در برابر دعوت انبیا راه پذیرش هدایت یا مقابله با حق را برگزیند، می‌تواند از امکاناتی که خدا در اختیارش قرار داده استفاده کند تا در همان مسیری که انتخاب کرده است به پیش رود و باطن خود را آشکار کند.
- در واقع خداوند امکانات و لوازم رسیدن به خواسته‌ها و هدف‌های هر دو گروه را یکسان فراهم کرده است.
- آیه: «کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند، حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آنان می‌دهیم و کم و کاستی نخواهند دید، اما اینان در آخرت جز آتش دوزخ ندارند و هر چه در دنیا کرده‌اند بر باد رفته و آنچه را که انجام می‌دهند، باطل است.»
- آیه: «كُلًّا نُمِدُّ هُوْلَاءِ وَ هُوْلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا»

۲ سنت امداد خاص (توفیق الهی)

- امداد خاص خدای متعال نسبت به آنان که با نیت پاک قدم در راه حق گذارند و سعادت جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف خود قرار دهند. در اصطلاح دینی، توفیق به معنای آسان نمودن است؛
- یعنی همراه با سعی و تلاش که انسان از خود نشان می‌دهد، خداوند نیز شرایط و اسباب را چنان فراهم می‌سازد که وی بتواند آسان‌تر به مقصد برسد. یکی از جلوه‌های این توفیق، نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است.
- آیه: «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ»
- از جلوه‌های دیگر توفیق الهی، ایجاد زمینه مناسب برای رشد و تعالی شخص مؤمن می‌باشد.
- مانند یافتن دوست خوب، شرکت در یک جلسه قرآنی و خواندن یک کتاب تأثیرگذار و هدایتگر و پیدا کردن توفیق توبه و استغفار
- نقش عامل درونی مانند داشتن روحیه حق‌پذیری در کسب توفیق الهی: نقش مهم و تعیین‌کننده است.
- مانند آن دو نفر که با هم آیاتی از قرآن را از رسول اکرم (ص) می‌شنیدند، اما این آیات ایمان یکی را تقویت می‌کرد، ولی بر لجاجت و کفر دیگری می‌افزود و...

۴ سنت سبقت رحمت بر غضب

- از آنجا که خداوند به بندگان خود محبت دارد، با همه آنان، چه نیکوکار و چه گناهکار، به لطف و مهربانی رفتار می‌کند. خداوند به بندگان خود اعلام می‌کند که: «پروردگار شما، رحمت را بر خود واجب کرده است.»
- یعنی حتی آنجا که خداوند بر کسی سخت می‌گیرد، باز هم از دریچه لطف و رحمت است.
- نمونه‌هایی از سبقت رحمت خدا بر غضب او: آموزش گناهان با توبه، آموزش برخی گناهان با انجام کار نیک، حفظ آبروی بندگان گناهکار، پذیرش عبادت اندک و رضایت سریع از کسی که طلب آموزش کرده، فرمان ثبت فوری عمل نیک انسان و تأخیر در ثبت گناهان به امید توبه فرد به فرشتگان، چند برابر کردن پاداش کار نیک و...
- آیه: «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ مَثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ»
- دعای جوشن کبیر: «يَا مَنْ سَبَقَتْ رَحْمَتُهُ غَضَبَهُ»

۵ سنت املاء و استدراج

- خداوند برای انسانی که به دام گناه می‌افتد، شرایطی را فراهم می‌کند که بتواند توبه کند و از گناه دوری نماید؛ حتی اگر بارها گناه کرد و توبه نمود، باز هم خداوند از گناه او می‌گذرد.
- اما اگر کسانی چنان در گناه و باطل پیش روند که از کار خود خرسند باشند و با حق دشمنی و لجاجت ورزند، خداوند به آن‌ها فرصتی می‌دهد و بر امکانات و نعمت‌های آن‌ها می‌افزاید و آن‌ها این فرصت را وسیله غوطه‌ور شدن در گناهان قرار می‌دهند.
- به طوری که اگر در ابتدا، اندک امیدی وجود داشت که نور حق در دلشان بتابد، به تدریج چنین امیدی بر باد رفته و به شقاوت ابدی گرفتار می‌شوند.
- در حقیقت، مهلت‌ها و نعمت‌ها، با اختیار و اراده خودشان به صورت بلای الهی جلوه‌گر شده و باعث می‌شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین‌تر شود و به تدریج به سوی هلاکت ابدی نزدیک‌تر شوند.
- این سنت از جمله سنت‌های حاکم بر زندگی معاندان و غرق‌شدگان در گناه است.
- آیه: «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَأُمْلَى لَهُمْ أَنْ كَيْدِي مَتِينٌ»
- قرارگرفتن در دایره سنت املاء و استدراج نتیجه عمل خود انسان است.
- باید بکوشیم که در دایره این سنت‌ها قرار نگیریم تا به هلاکت ابدی گرفتار نشویم.
- امام علی (ع):

- چه بسا احسان پیاپی خدا ← کسی را گرفتار کند.
- پرده‌پوشی خدا ← او را مغرور سازد.
- با ستایش مردم ← فریب خورَد.
- خدا هیچ‌کس را مانند کسی که به او مهلت داده، امتحان و آزمایش نکرده است.

۶ سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او

- آینده زندگی هر فرد و اتفاقاتی که برای او رخ می‌دهد، در موارد بسیاری تحت تأثیر رفتارهای گذشته او، اعم از رفتارهای خوب و بد است.
- نمونه‌هایی از این سنت: ۱) صلوة رحم و محبت به خویشان و دادن صدقه، عمر را افزایش می‌دهد و قطع رحم و بی‌محبتی به خویشان عمر را کاهش می‌دهد. ۲) احسان به والدین، امانت‌داری، لقمه حلال، آب دادن به درخت تشنه یا سیراب کردن حیوانات و نیز برطرف کردن اندوه و غصه دیگران زندگی را بهبود می‌بخشد. ۳) ظلم به دیگران و افزایش گناه، اعم از فردی و اجتماعی، آثار زیان‌باری از جمله نزول بلا و عدم استجاب دعا را به دنبال دارد. ۴) تقوا و ایمان واقعی به خداوند سبب نزول برکات الهی می‌گردد.
- آیه: «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ لَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»
- امام صادق (ع): «مَنْ يَمُوتُ بِالدُّنُوبِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَمُوتُ بِالْأَجَالِ وَ مَنْ يَعِيشُ بِالْإِحْسَانِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَعِيشُ بِالْأَعْمَارِ»

آیات و روایات

سوره انبیاء (۳۵)

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبَلُوْكُمْ بِالْشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَ اِلَيْنَا تُرْجَعُوْنَ

هر وجودی چشیده مرگ و شمارا حتماً می‌آزماییم بادی و خوبی آزمایش و به سوی ما بازگردانده می‌شوید

ترجمه روان: هر کسی طعم مرگ را می‌چشد، و قطعاً ما شما را با شر و خیر می‌آزماییم و به سوی ما بازگردانده می‌شوید.

پیام: ۱) سنت ابتلاء و امتحان الهی (نَبَلُوْكُمْ... فِتْنَةً) ۲) این سنت همگانی است. (كُلُّ نَفْسٍ) ۳) مرتبط با حدیث: «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ...»

سوره عنکبوت (۲)

أَحْسِبُ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكَوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْقَهُونَ

آیا می‌پندارند مردم که رها می‌شوند همین‌که گویند ایمان آوردیم و آن‌ها آزمایش نمی‌شوند.

ترجمه روان: آیا مردم گمان کردند رها می‌شوند همین‌که بگویند ایمان آوردیم و آزمایش نمی‌شوند؟

پیام: ۱) هر کس ادعای ایمان کند، مورد آزمایش و امتحان الهی قرار می‌گیرد. ۲) سنت امتحان مربوط به همه مردم است (الناس) نه گروهی خاص؛ اما

چون در این آیه در مورد مؤمنان به‌کار رفته، یک سنت خاص است. ۳) مرتبط با حدیث: «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ...»

سوره اسراء (۲۰)

كُلًّا نُّدِئُ هُوَلاءِ وَ هُوَلاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا

همه کمک می‌کنیم اینان و اینان از بخشش پروردگارت و نبود بخشش پروردگارت منع شده

ترجمه روان: هر یک از اینان و آنان (دنیاطلبان و آخرت‌طلبان) را مدد می‌رسانیم از عطای پروردگارت و عطای پروردگارت [از کسی] منع نشده است.

پیام: ۱) سنت امداد عام الهی ۲) این سنت مخصوص همگان است (خوب‌ها و بدها)

سوره عنکبوت (۶۹)

وَ الَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَ إِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

و کسانی که تلاش کردند در راه ما حتماً آن‌ها را هدایت می‌کنیم راه‌هایمان و بی‌گمان خداوند همیشه همراه نیکوکاران

ترجمه روان: و کسانی که در راه ما جهاد (و تلاش) کنند، حتماً آنان را به راه‌های خود هدایت می‌کنیم و در حقیقت خداوند با نیکوکاران است.

پیام: ۱) سنت امداد خاص الهی [توفیق] ۲) شرط بهره‌مندی از هدایت الهی، مجاهدت و تلاش در راه اوست. (علت: جاهدوا فینا - معلول: لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا)

۳) اخلاص در عمل (فینا)

سوره اعراف (۱۸۲-۱۸۳)

وَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَتَشُدُّرُجُومُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُونَ وَ أَمْلِي لَهُمْ إِنْ

و کسانی که تکذیب کردند نشانه‌های ما به تدریج گرفتارشان خواهیم نمود از جایی که نمی‌دانند و مهلت می‌دهیم به ایشان بی‌گمان

کندی متین

نیرنگ من استوار

ترجمه روان: و کسانی که آیات ما را تکذیب کردند، به تدریج گرفتار عذابشان خواهیم کرد، از آن راه که نمی‌دانند، و به آن‌ها مهلت می‌دهم همانا تدبیر

من استوار است.

پیام: ۱) سنت املاء و استدراج ۲) قرارگرفتن در زمره مُسْتَدْرَجِينَ (استدراج‌شدگان) معلول و نتیجه تکذیب آیات و نشانه‌های الهی است.

سوره انعام (۱۶۰)

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَ مَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَ لَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَ هُمْ لَا يُظْلَمُونَ

هرکس آورد نیکی پس ده مانند آن و هرکس آورد بدی پس مورد کیفر واقع مگر مانند و مورد ستم واقع

برایش برایش

نمی‌شود

آن

نمی‌شوند

ترجمه روان: کسی که کار نیکی بیاورد ده برابر آن [پاداش] می‌گیرد و کسی که کار بدی بیاورد، جز به اندازه آن کیفر نمی‌شود و بر آنان ستم نمی‌شود.

پیام: ۱) سنت سبقت رحمت بر غضب خداوند ۲) مرتبط با آیه «پروردگار شما رحمت را بر خود واجب کرده است.» ۳) مرتبط با عبارت «یا مَنْ

سَبَقَتْ رَحْمَتُهُ غَضَبَهُ»

سورة اعراف (۹۶)

وَلَوْ	أَنَّ	أَهْلَ	الْقُرَى	آمَنُوا	وَ اتَّقُوا	لَفَتَحْنَا	عَلَيْهِمْ	بَرَكَاتٍ	مِّنْ
واگر	اینکه	اهل	روستاها	ایمان آوردند	و تقوا پیشه کردند	حتماً می‌گشاییم	بر آنها	برکت‌هایی	از
السَّمَاءِ	وَالْأَرْضِ	وَلَكِنْ	كَذَّبُوا	فَأَخَذْنَا	بِمَا	كَانُوا	يَكْسِبُونَ		
آسمان	و زمین	و اما	تکذیب کردند	پس گرفتیم از آنها	به واسطه آنچه	کسب می‌کردند			

ترجمه روان: و اگر مردم شهرها ایمان آورده و تقوا پیشه می‌کردند، قطعاً برایشان می‌گشودیم برکاتی از آسمان و زمین ولی تکذیب کردند، پس آنان را گرفتار ساختیم به [کیفر] آنچه مرتکب می‌شدند.

پیام: ۱) سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او ۲) ایمان و تقوا کلید گشایش برکات از آسمان‌ها و زمین است. ۳) مرتبط با حدیث: «مَنْ يَمُوتُ بِالذُّنُوبِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَمُوتُ بِالْأَجَالِ...»

سورة هود (۱۵-۱۶)

کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند، حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آنان می‌دهیم و کم و کاستی نخواهند دید. اما اینان در آخرت جز آتش دوزخ ندارند و هر چه در دنیا کرده‌اند بر باد رفته و آنچه انجام می‌دهند، باطل است.

پیام: ۱) سنت امداد عام الهی ۲) مرتبط با آیه «كُلًّا نُمِدُّ هُوَآءًا وَ هُوَآءًا مِّنْ عَطَاءِ رَبِّكَ...»

سورة انعام (۵۳)

پروردگار شما، رحمت را بر خود واجب کرده است.

پیام: سنت سبقت رحمت بر غضب خداوند

امام صادق (ع)

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمِزَانٍ كَمِيزَانِ كَلَّمَا زَيْدٌ فِي إِيْمَانِهِ زَيْدٌ فِي بِلَايَةِ: به‌راستی که مؤمن به منزله کفه ترازوست، هر اندازه ایمانش افزوده شود، امتحانش نیز افزوده می‌شود.

پیام: ۱) سنت امتحان و ابتلاء ۲) بیانگر امتحان خاص مؤمنان ۳) مرتبط با آیات: «أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكَوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ» و «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوْكُمْ بِالسَّرِّ وَ النُّجْوَى فَتْنَةً وَ...»

امیرالمؤمنین (ع)

چه بسا احسان پیاپی خدا، کسی را گرفتار کند و پرده‌پوشی خدا او را مغرور سازد و با ستایش مردم فریب خورد و خدا هیچ کس را همانند کسی که به او مهلت داده، امتحان و آزمایش نکرده است.

پیام: سنت املاء و امهال

امام صادق (ع)

مَنْ يَمُوتُ بِالذُّنُوبِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَمُوتُ بِالْأَجَالِ وَ مَنْ يَعِيشُ بِالْإِحْسَانِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَعِيشُ بِالْأَعْمَارِ: کسانی که به واسطه گناه می‌میرند، از کسانی که به واسطه سرآمد عمرشان می‌میرند، بیشترند و کسانی که به سبب نیکوکاری زندگی دراز دارند، از کسانی که به عمر اصلی زندگی می‌کنند، بیشترند.

پیام: ۱) سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او ۲) مرتبط با آیه «وَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَ اتَّقَوْا...»

سؤالات امتحان

بخش اول: از «مفهوم سنت‌های الهی» تا «سنت امداد خاص (توفیق)»

آیات و احادیث

۵۹۴. با توجه به آیه شریفه «أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكَوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ» هرکس ادعای ایمان کند... قرار می‌گیرد. (شهریور ۹۹ انسانی)

۵۹۵. آیه شریفه «كُلًّا نُمِدُّ هُوَآءًا وَ هُوَآءًا مِّنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا» بیانگر کدام سنت الهی است؟

پُرْتِكْرَار (دی ۹۹ مشترک، شهریور خارج ۹۹ مشترک، شهریور ۹۸ مشترک و دی ۹۷ مشترک)

۵۹۶. حدیث امام صادق (ع): «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَاءِهِ...» به کدام سنت الهی اشاره دارد؟ (خرداد ۱۴۰۰ مشترک)
۵۹۷. آیه شریفه «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْقَحْسَنِينَ» بیانگر کدام سنت الهی است؟ **پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک و شهریور خرداد خارج ۹۸ مشترک)**
۵۹۸. آیه شریفه «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوْكُمْ بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً» بیانگر کدام سنت الهی است؟ **پُر تکرار (دی ۱۴۰۰ مشترک و شهریور ۱۴۰۰ مشترک)**
۵۹۹. با توجه به آیه شریفه «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَ أَنْ اللَّهَ لَمَعَ الْقَحْسَنِينَ» خداوند کسانی را که در راه او قدم بردارند به طور خاص _____ می کند. **پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۱ مشترک، دی ۱۴۰۰ انسانی و دی ۹۷ مشترک)**

۶۰۰. با تدبیر در آیات شریفه زیر، پس از ترجمه آیات، پیامها را تکمیل نموده و به سؤالات پاسخ دهید.

«كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوْكُمْ بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً وَ إِنَّا نَرْجِعُونَ»

الف) هر انسانی در زندگی خود همواره به وسیله امور _____ یا با امور _____ در معرض _____ است.
ب) آیه به کدام سنت الهی اشاره دارد؟

۶۰۱. با توجه به آیه «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يَفْتَنُونَ»، به سؤالات زیر پاسخ دهید.
الف) این آیه به سنت _____ اشاره دارد.

ب) این آیه سنت عام است یا خاص؟

۶۰۲. با توجه به آیه «كُلًّا نُمِدُّ هُوْلَاءِ وَ هُوْلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا» ترجمه زیر را کامل کنید.
«رحمت واسعة الهی به همه افراد جامعه، چه نیکوکار و چه بدکار، _____»

۶۰۳. با دقت در حدیث امام صادق (ع): «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَاءِهِ»، به سؤالات زیر پاسخ دهید.
الف) ترجمه کنید.

ب) پیام حدیث چیست؟

۶۰۴. طبق آیات ۱۵ و ۱۶ سوره هود، به سؤالات پاسخ دهید.

«کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند، حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آنان می دهیم و کم و کاستی نخواهند دید. اما اینان در آخرت جز آتش دوزخ ندارند و هرچه در دنیا کرده اند بر باد رفته و آنچه را که انجام می دهند، باطل است.»
الف) روی آوردن دنیا و لذت های دنیوی به برخی انسان های گناهکار نشانه _____ نیست.
ب) آیه فوق به کدام یک از سنت های الهی اشاره دارد؟

سؤالات درست و نادرست

۶۰۵. در کسب توفیق الهی عوامل درونی مانند داشتن روحیه حق پذیری هم نقش تعیین کننده ای دارد. (شهریور ۹۹ مشترک)
۶۰۶. براساس سنت «امداد» خداوند عمل نیک را چند برابر پاداش و کار بد را فقط به اندازه خودش جزا می دهد. (خرداد ۱۴۰۰ مشترک)
۶۰۷. قانونمندی حاکم بر جهان خلقت، زمینه ساز حرکت و پویایی انسان و به کارگیری اراده و اختیار اوست.
۶۰۸. قانونمندی جهان خلقت فقط مختص پدیده های طبیعی است.
۶۰۹. میان افزایش ایمان و سنگینی امتحان، رابطه دوسویه می باشد.
۶۱۰. نشان دادن تمایلات درونی افراد با سنت امداد میسر می شود.
۶۱۱. هویت و شخصیت انسان ها با امدادها ساخته و شناخته می گردد.
۶۱۲. سنت حاکم بر هر دو دسته ای که به ندای حقیقت پاسخ مثبت می دهند یا در مقابل آن می ایستند امداد عام الهی است.

سؤالات جای خالی

۶۱۳. امداد خاص خداوند نسبت به کسانی که با نیت پاک قدم در راه حق می گذارند سنت _____ الهی نام دارد. (شهریور ۹۹ مشترک)
۶۱۴. عام ترین و فراگیرترین قانون خداوند سنت _____ است که شامل همه انسان ها در همه دوران ها می شود. **پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک و خرداد ۹۹ خارج)**
۶۱۵. قانونمندی حاکم بر جهان خلقت، تجلی _____ الهی است.
۶۱۶. قوانین خاص حاکم بر پدیده های جهان در زبان قرآن _____ نامیده می شود.
۶۱۷. هویت و شخصیت انسان ها با _____ ساخته می شود و شناخته می گردد.
۶۱۸. امام صادق (ع): «مؤمن به منزله _____ است؛ هر اندازه ایمانش افزوده شود، _____ نیز سنگین تر می شود.»
۶۱۹. توفیق به معنای _____ است.
۶۲۰. خداوند انسان _____ و _____ را حمایت می کند، دست او را می گیرد و با پشتیبانی خود به پیش می برد.

۶۲۱. امتحان خداوند علیم، برای رشد دادن و به ظهور رساندن و نشان دادن افراد است.

۶۲۲. طبق سنت ، عمل درست رشد و کمال و عمل غلط، عقب‌ماندگی و خسران ما را به دنبال دارد.

۶۲۳. در کسب توفیق الهی، هم نقش تعیین‌کننده دارد.

۶۲۴. یکی از جلوه‌های توفیق، نصرت و هدایت الهی به دنبال و است.

سؤالات دوگزینه‌ای

۶۲۵. قوانین جهان هستی در قرآن کریم با چه نامی شناخته‌شده و شامل چه بخش‌هایی است؟

الف) سنت‌ها - قوانین جهان خلقت - قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها (ب) آیین‌ها - قوانین مربوط به مادیات - قوانین مربوط به معنویات

۶۲۶. شناخت قوانین جهان خلقت از طریق علمی مانند فیزیک، شیمی و زیست سبب‌ساز چیست؟

الف) آشنایی با وقایع و حوادث جهان (ب) آشنایی با نشانه‌های الهی

۶۲۷. «قراردادن فرد در شرایط و موقعیتی که صفات درونی خود را بروز دهد» این عبارت توصیف کدام یک از سنت‌های الهی است؟

الف) سنت امداد (ب) سنت ابتلاء

۶۲۸. امام صادق (ع) چه چیزی را به «کفه ترازو» تشبیه کردند و هدفشان از این تشبیه چه بوده است؟

الف) انسان مؤمن - رابطه میان سطح ایمان و آزمایشات الهی (ب) عمل صالح - اثربخشی عمل صالح در سعادت اخروی

۶۲۹. عبارت قرآنی «اینان در آخرت جز آتش دوزخ ندارند و هرچه در دنیا کرده‌اند بر باد رفته و آنچه را که انجام می‌دهند، باطل است.» بیانگر سزای چه کسانی است

و متناسب با کدام یک از سنت‌های الهی می‌باشد؟

الف) کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند - سنت امداد عام (ب) کسانی که آیات خدا را تکذیب کنند - سنت امداد و استدراج

۶۳۰. اینکه خداوند نیز شرایط و اسباب را چنان فراهم می‌سازد که وی بتواند آسان‌تر به مقصد برسد، تعریف کدام سنت الهی است و لازمه دستیابی به آن کدام است؟

الف) سنت ابتلاء - کسب درجات ایمان (ب) سنت توفیق الهی - تلاش و کوشش

۶۳۱. اینکه «دو نفر با هم آیاتی از قرآن را از رسول اکرم (ص) می‌شنیدند؛ اما این آیات ایمان یکی را تقویت می‌کرد؛ ولی بر لجاجت و کفر دیگری می‌افزود» نمایانگر

اثربخشی چه عاملی در کسب توفیق الهی است؟

الف) عوامل درونی (ب) عوامل بیرونی

سؤالات کوتاه پاسخ

۶۳۲. در اصطلاح دینی توفیق به چه معناست؟

۶۳۳. کدام سنت الهی موجب به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی است؟

۶۳۴. عام‌ترین و فراگیرترین قانون (سنت) خداوند که شامل همه انسان‌ها در همه دوران‌ها می‌شود، کدام است؟

۶۳۵. خداوند با چه چیزهایی ما را امتحان می‌کند؟

۶۳۶. قانونمندی حاکم بر جهان خلقت، تجلی و زمینه‌ساز چیست؟

۶۳۷. شناخت قوانین جهان خلقت از طریق علمی مانند فیزیک، شیمی و زیست‌شناسی چه نتایجی دارد؟

۶۳۸. منظور از عام بودن «سنت ابتلاء» چیست؟

۶۳۹. در سنت ابتلاء، عملکرد درست یا نادرست انسان چه نتایجی را به دنبال دارد؟

۶۴۰. علت تشبیه مؤمن به کفه ترازو چیست؟

۶۴۱. در چه صورتی انسان وارد امتحان‌ها و آزمایش‌های خاص می‌شود؟

۶۴۲. آمادگی برای کسب کمالات برتر معلول و نتیجه چیست؟

۶۴۳. در برابر دعوت انبیا به دین الهی مردم چند دسته می‌شوند؟

۶۴۴. بر اساس سنت امداد، چه کسانی عواقب زینبار تصمیم غلط خود را در آخرت مشاهده خواهند کرد؟

تعریف اصطلاح

۶۴۵. امداد خاص (توفیق الهی):

۶۴۶. سنت ابتلاء:

۶۴۷. سنت‌های الهی:

(دی ۹۸ انسانی)

پُر تکرار (شهریور ۹۹ مشترک و دی ۹۸ مشترک)

پُر تکرار (شهریور ۱۴۰۰ انسانی و خرداد ۹۹ انسانی)

پُر تکرار (دی ۱۴۰۰ انسانی و شهریور ۹۹ مشترک)

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک، دی ۹۹ مشترک و خرداد ۹۸ مشترک)

(خرداد ۱۴۰۱ انسانی)

کشف ارتباط

(دی ۹۹ انسانی - ترکیبی با درس ۴)

۶۴۸. کدام یک از موارد سمت راست به موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) از راه‌های تقویت اخلاص	○	۱) سنت ابتلاء	○
ب) دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه خدا	○	۲) سنت امداد عام الهی	○
ج) عام‌ترین قانون خدا که ثابت و همیشگی است.	○	۳) دریافت پاداش‌های وصف‌شدنی	○
		۴) دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات	○

۶۴۹. موارد مرتبط با هم را به یکدیگر وصل کنید. (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) «كُلَّمَا زَيْدٌ فِي إِيمَانِهِ زَيْدٌ فِي بَلَاءِهِ»	○	۱) «تَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةٌ»	○
ب) «وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا»	○	۲) سنت امداد عام الهی	○
ج) نشان دادن تمایلات درونی افراد	○	۳) سنت سبقت رحمت بر غضب	○
د) اعطا نعمات دنیوی به همگان	○	۴) «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ»	○
ه) زمینه‌سازی برای رشد و تعالی شخص مؤمن	○	۵) «كُلًّا نُمِدُّ هُوْلَاءَ وَ هُوْلَاءَ»	○
		۶) «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا»	○

سؤالات چهارگزینه‌ای

۶۵۰. از آیه شریفه «وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا» کدام مفهوم دریافت می‌شود؟

- ۱) خداوند انسان را در اعمال اخروی یاری می‌کند و بقای انسان به همین امداد الهی است.
- ۲) اهل دنیا برای دنیای خود از خدا مدد می‌گیرند و تمام نتیجه آن را دریافت خواهند کرد.
- ۳) خداوند به هر دو گروه مؤمنان و کافران مدد می‌رساند؛ اما عطای اخروی امداد خاص نام دارد.
- ۴) هر یک از دو گروه دنیاطلبان و آخرت‌طلبان تحت تربیت الهی قرار داشته و عطای خدا بر ایشان افاضه می‌شود.

۶۵۱. کدام آیه شریفه بیانگر این است که «هم دنیاطلبان و هم آخرت‌طلبان» از امکانات دنیا برخوردار می‌شوند و این امر موجب می‌شود که هر کس در مسیری که انتخاب کرده به پیش رود و سرنوشت خود را آشکار نماید؟

- ۱) «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ لَا يَفْتَنُونَا»
- ۲) «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةٌ وَ إِنَّمَا نَرْجِعُونَ»
- ۳) «كُلًّا نُمِدُّ هُوْلَاءَ وَ هُوْلَاءَ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا»
- ۴) «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَ مَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَ هُمْ لَا يُظْلَمُونَ»

۶۵۲. کسی که راه حق را برمی‌گزیند، لوازم و امکانات رسیدن به حق را می‌یابد و کسی که فقط دنیا را انتخاب کرده و برای آن تلاش می‌کند، همان را به دست می‌آورد. پیام کدام آیه شریفه مرتبط با این سنت الهی است؟

- ۱) «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ»
- ۲) «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَ مَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا»
- ۳) «كُلًّا نُمِدُّ هُوْلَاءَ وَ هُوْلَاءَ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا»
- ۴) «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يَفْتَنُونَا»

۶۵۳. آیه شریفه «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ...» به چه موضوعی اشاره دارد و کدام آیه شریفه حاکی از آن است؟

- ۱) سنتی عام که صفات درونی انسان را بروز می‌دهد. - «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا»
- ۲) سنتی عام که صفات درونی انسان را بروز می‌دهد. - «كُلًّا نُمِدُّ هُوْلَاءَ وَ هُوْلَاءَ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ»
- ۳) سنتی خاص که درستی و نادرستی اعمال انسان را مشخص می‌کند. - «كُلًّا نُمِدُّ هُوْلَاءَ وَ هُوْلَاءَ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ»
- ۴) سنتی خاص که درستی و نادرستی اعمال انسان را مشخص می‌کند. - «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا»

(ترکیبی با درس ۲)

۶۵۴ عبارت «لَنَهْدِيَنَّهُمْ سَبِيلَنَا» بیانگر کدام مرتبه از توحید است و کدام مورد از جلوه‌های توفیق الهی را بیان می‌کند؟

- ۱) ولایت - هدایت قطعی به دنبال پیروی صادقانه از عقل
- ۲) ربوبیت - هدایت قطعی به دنبال پیروی صادقانه از عقل
- ۳) ولایت - نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت
- ۴) ربوبیت - نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت

(تجربی ۱۴۰۰)

۶۵۵ سخن امام صادق (ع): «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ...» در تبیین و روشن‌گری پیرامون کدام آیه شریفه ارائه شده است؟

- ۱) «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سَبِيلَنَا»
- ۲) «لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ»
- ۳) «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً»
- ۴) «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَ مَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا بِمِثْلِهَا»

۶۵۶ امام صادق (ع) فرمودند «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ...» در تبیین کدام آیه شریفه می‌توان به این روایت استناد کرد و کدام عبارت توضیح مناسبی برای مفهوم آن می‌باشد؟

- ۱) «أَحْسِبُ النَّاسَ أَنْ يَتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ» - این سنت عام‌ترین قانون خداوند است.
- ۲) «فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَ اعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِّنْهُ» - این سنت عام‌ترین قانون خداوند است.
- ۳) «أَحْسِبُ النَّاسَ أَنْ يَتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ» - قرار گرفتن در دایره این سنت نتیجه عمل خود انسان‌هاست.
- ۴) «فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَ اعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِّنْهُ» - قرار گرفتن در دایره این سنت نتیجه عمل خود انسان‌هاست.

(زبان ۱۴۰۰)

۶۵۷ کدام قانون الهی شامل همه انسان‌ها در همه دوران‌ها می‌شود و مناسب‌ترین توضیح درباره آن کدام است؟

- ۱) ابتلاء - این سنت برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.
- ۲) املاء - این سنت برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.
- ۳) املاء - این قانون برای آگاه شدن از حقیقت درون افراد می‌باشد و زمینه رشد انسان مؤمن را فراهم می‌سازد.
- ۴) ابتلاء - این قانون برای آگاه شدن از حقیقت درون افراد می‌باشد و زمینه رشد انسان مؤمن را فراهم می‌سازد.

۶۵۸ سنت بیان‌شده کدام آیه شریفه عام‌ترین و فراگیرترین قانون خداوند می‌باشد که ثابت و همیشگی است و شامل همه انسان‌ها در همه دوران‌ها می‌شود؟

(خارج انسانی ۱۴۰۰)

- ۱) «وَ أَمِلَىٰ لَهُمُ إِنْ كِيدَىٰ مَتِينٌ»
- ۲) «كُلًّا نُمِدُّ هُوَآءًا وَ هُوَآءًا مِّنْ عَطَايَ رَبِّكَ»
- ۳) «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً وَ إِنَّا تُرْجِعُونَ»
- ۴) «وَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ»

۶۵۹ پیام موجود در عبارت «آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد آن مقدار از آن را که بخواهیم [و به هرکس که اراده کنیم] می‌دهیم»، در کدام عبارت قرآنی به صراحت و روشنی تبیین شده و مورد تأکید قرار گرفته است؟

(ریاضی ۱۴۰۰)

- ۱) «كُلًّا نُمِدُّ هُوَآءًا وَ هُوَآءًا مِّنْ عَطَايَ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَايَ رَبِّكَ مَحْظُورًا»
- ۲) «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً وَ إِنَّا تُرْجِعُونَ»
- ۳) «وَ مَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا بِمِثْلِهَا وَ هُمْ لَا يظَلْمُونَ»
- ۴) «وَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَغْلَمُونَ»

۶۶۰ آیه شریفه کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آن‌ها می‌دهیم و کم و کاستی نخواهند دید در راستای تبیین و تأکید مفهوم موجود در کدام مورد قابل استناد می‌باشد؟

(هنر ۱۴۰۰)

- ۱) «ذَلِكُمْ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَكُمْ وَ أَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِّلْبَعِيدِ»
- ۲) «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً وَ إِنَّا تُرْجِعُونَ»
- ۳) «كُلًّا نُمِدُّ هُوَآءًا وَ هُوَآءًا مِّنْ عَطَايَ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَايَ رَبِّكَ مَحْظُورًا»
- ۴) «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا، وَ مَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا بِمِثْلِهَا وَ هُمْ لَا يظَلْمُونَ»

(انسانی ۹۹)

۶۶۱ آیه شریفه «وَ الَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سَبِيلَنَا» مرتبط با کدام مورد است؟

- ۱) داشتن روحیه حق‌پذیری در کسب توفیق الهی نقشی تعیین‌کننده دارد.
- ۲) امداد الهی شامل کسانی می‌شود که با نیت پاک قدم در راه حق می‌گذارند.
- ۳) کسانی که به ندای حقیقت پاسخ مثبت می‌دهند از امداد الهی برخوردار می‌شوند.
- ۴) خداوند به بندگان خود محبت دارد و با همه آنان چه نیکوکار و چه گنهگار با مهربانی رفتار می‌کند.

پاسخ کامل (تشریحی)

۶۶۲ تفاوت امتحان الهی و امتحان بشری را بنویسید.

پُر تکرار (دی ۱۴۰۰ مشترک، خرداد ۱۴۰۰ انسانی، دی ۹۹ مشترک، خرداد ۹۹ انسانی، دی ۹۸ انسانی و دی ۹۷ انسانی)

(شهریور ۹۸ انسانی)

(دی ۹۸ مشترک)

پُر تکرار (شهریور ۹۹ انسانی و دی ۹۷ مشترک)

۶۶۳ سنّت ابتلاء را شرح دهید.

۶۶۴ سنّت امداد عام الهی را شرح دهید.

۶۶۵ یکی از جلوه‌های توفیق الهی را بنویسید.

۶۶۶ شناخت قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها چه ثمراتی دارد؟

۶۶۷ موفقیت در هر مرحله‌ای از امتحان الهی یا ابتلاء برای هر فرد، سبب‌ساز چیست؟ با ذکر مثال توضیح دهید.

۶۶۸ با ذکر چند مثال توضیح دهید که خداوند با چه چیزی ما را امتحان می‌کند؟

۶۶۹ در رفتار و عملکرد کسی که مصیبت و گرفتاری را امتحان الهی می‌داند با کسی که آن را یک پیشامد طبیعی می‌شمارد، چه تفاوت‌هایی وجود دارد؟

۶۷۰ سنّت امداد عام الهی را توضیح دهید.

۶۷۱ در اصطلاح دینی، توفیق به چه معناست؟ توضیح دهید.

(شهریور ۱۴۰۰)

۶۷۲ مفهوم سنّت امداد خاص (توفیق الهی) و یکی از جلوه‌های آن را توضیح دهید.

۶۷۳ در کسب توفیق الهی، چه عاملی نقش تعیین‌کننده دارد؟ با ذکر مثال توضیح دهید.

۶۷۴ دو مورد از جلوه‌های امداد خاص الهی (توفیق الهی) را توضیح دهید.

بخش دوم: از «سنّت سبقت رحمت بر غضب» تا «سنّت تأثیر اعمال در زندگی»

آیات و احادیث

۶۷۵ آیه شریفه «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ» بیانگر حاکمیت کدام سنّت الهی بر زندگی انسان‌هاست؟ پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ انسانی و دی ۹۷ مشترک)

۶۷۶ با توجه به آیه شریفه «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» مطابق با قانون الهی

(خرداد ۹۹ انسانی)

آینده انسان بر اساس _____ رقم می‌خورد.

۶۷۷ حدیث شریف امام صادق (ع) که می‌فرماید: «کسانی که به سبب نیکوکاری زندگی دراز دارند از کسانی که به عمر اصلی زندگی می‌کنند بیشترند» در بردارنده

(خرداد ۹۸ مشترک)

کدام سنّت الهی است؟

۶۷۸ حدیث شریف امام علی (ع) که می‌فرماید: «چه بسا احسان پیاپی خدا کسی را گرفتار کند و پرده پوشی خدا او را مغرور سازد» بیانگر کدام سنّت الهی است؟

(خرداد ۹۹ مشترک)

۶۷۹ با توجه به آیه «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَ أَمْلَىٰ لَهُمْ إِنْ كِيدَىٰ فِتْنِينَ»، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

الف) برخی گناهکاران به دست خویش خود را در معرض هلاکت قرار می‌دهند و _____ گرفتار عذاب می‌شوند.

ب) با توجه به آیه فوق، تحلیل کنید که در چه صورتی وفور نعمت نشانه سنّت استدراج است؟

(خرداد خارج ۹۹)

۶۸۰ با توجه به آیه «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلَهَا وَ هُمْ لَا يَنْظَمُونَ»، سؤالات زیر پاسخ دهید.

الف) خداوند پاداش کار نیک را چند برابر و کیفر کار بد را به اندازه خودش می‌دهد و این نشانه _____ الهی است.

ب) آیه فوق حاکی از کدام یک از سنّت‌های الهی است؟

۶۸۱ با توجه به آیه «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

الف) این آیه بیانگر کدام یک از سنّت‌های الهی است؟

ب) با توجه به آیه فوق، تحلیل کنید که حکمت برخی پیشامدهای سخت و ناگوار در زندگی چیست؟

ج) چه مواردی سبب نزول برکات الهی می‌گردد؟

۶۸۲ با تأمل در فرمایش امام صادق (ع): «مَنْ يَمُوتُ بِالذُّنُوبِ أَكْثَرَ مِنْ يَمُوتُ بِالْأَجَالِ وَ مَنْ يَعْيشُ بِالْإِحْسَانِ أَكْثَرَ مِنْ يَعْيشُ بِالْأَعْمَارِ» به سؤالات زیر پاسخ دهید:

الف) ترجمه کنید.

ب) حدیث فوق به کدام یک از سنّت‌های الهی اشاره دارد؟

ج) طبق تعالیم دینی چه مواردی عمر را افزایش می‌دهد؟

د) طبق تعالیم دینی چه مواردی عمر را کاهش می‌دهد؟

۶۸۳. از دیدگاه امام صادق (ع)، منظور خداوند از عبارت: «سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ» چیست؟

۶۸۴. از دیدگاه امیرالمؤمنین علی (ع):

الف) «احسان پیاپی خدا به بندگان» و «پرده‌پوشی‌اش» و «ستایش مردم» سبب‌ساز چه مواردی در انسان می‌شود؟
ب) سخت‌ترین نوع امتحان خداوند چگونه است؟

سؤالات درست و نادرست

۶۸۵. خداوند با غضب خود، با بندگان رفتار می‌کند و کار نیک را چند برابر پاداش می‌دهد.

۶۸۶. سنت «املاء و استدراج» از سنت‌های حاکم بر زندگی معاندان و غرق‌شدگان در گناه است.

۶۸۷. ایمان به خدا و تقوای واقعی افراد جامعه سبب نزول برکات الهی می‌شود.

۶۸۸. رضایت سریع خداوند از بنده‌ای که از او طلب آموزش کرده است، یکی از نمونه‌های توفیق الهی است.

۶۸۹. تلاش برای کسب روزی حلال و نیکی به والدین، عمر را افزایش می‌دهد.

سؤالات جای خالی

(شهریور ۹۸ انسانی)

۶۹۰. حفظ آبروی بندگان گناهکار و پذیرش عبادت اندک، نمونه‌هایی از سنت _____ است.

۶۹۱. قرار گرفتن در دایره سنت املاء و سنت استدراج نتیجه _____ است.

۶۹۲. سنگین شدن بار گناهان و حرکت تدریجی معاندان و غرق‌شدگان در گناه به سوی هلاکت ابدی سنت _____ نام دارد. **پُر تکرار (شهریور ۱۴۰۰ مشترک و دی ۹۹ انسانی)**

۶۹۳. _____ یا _____ به ترتیب از عوامل مؤثر در طول عمر یا کوتاهی آن است.

۶۹۴. به فرموده امام علی (ع): «خدا هیچ‌کس را همانند کسی که به او _____ امتحان و آزمایش نکرده است.»

(دی خارج انسانی ۹۹)

۶۹۵. حرکت تدریجی معاندان و غرق‌شدگان در گناه به سوی هلاکت ابدی، سنت _____ نام دارد.

سؤالات دوگزینه‌ای

۶۹۶. حدیث امام صادق (ع) که می‌فرماید: «کسانی که به سبب نیکوکاری زندگی دراز دارند از کسانی که به عمر اصلی زندگی می‌کنند بیشتر اند.» که با کدام

سنت الهی است؟ **پُر تکرار (شهریور ۱۴۰۰ انسانی و خرداد ۹۹ انسانی)**

الف) سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او
ب) سنت سبقت رحمت بر غضب

۶۹۷. حدیث امام صادق (ع) که می‌فرماید: «کسانی که به واسطه گناه می‌میرند از کسانی که به واسطه سرآمد عمرشان می‌میرند بیشترند.» به کدام سنت الهی

مرتبط است؟ **پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ انسانی و دی ۹۹ انسانی)**

الف) تأثیر اعمال انسان در زندگی او
ب) سنت سبقت رحمت بر غضب

۶۹۸. آنجا که «خداوند بر کسی سخت می‌گیرد» و «آنجا که بر امکانات و نعمت‌ها می‌افزاید.» به ترتیب به کدام سنت‌ها اشاره دارد؟

الف) سنت سبقت رحمت بر غضب - سنت املاء و استدراج
ب) سنت املاء و استدراج - سنت سبقت رحمت بر غضب

۶۹۹. عبارت زیر توصیفی از کدام سنت الهی است؟

«مهلت‌ها و نعمت‌ها، با اختیار و اراده خودشان به صورت بلای الهی جلوه‌گر شده و باعث می‌شود که بارگناهان آنان هر روز سنگین‌تر و سنگین‌تر شود و به سوی هلاکت ابدی نزدیک‌تر شوند.»

الف) ابتلاء
ب) استدراج

۷۰۰. خداوند در قرآن کریم چه دلیلی را برای «وَأْمَلَىٰ لَهُمْ» بیان می‌کند؟

الف) «مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»
ب) «إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ»

۷۰۱. افزایش عمر، بهبود زندگی و عدم استجابت دعا به ترتیب بازتاب کدام یک از اعمال انسان است؟

الف) صلح‌رحم و محبت به خویشان - امانت‌داری - ظلم به دیگران
ب) آب‌دادن به درخت تشنه - دادن صدقه - افزایش گناه

(ترکیبی پادرس ۲)

۷۰۲. آیه شریفه «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا» به ترتیب در بردارنده کدام یک از مراتب توحید است؟

الف) توحید در ولایت - توحید عملی
ب) توحید عملی - توحید در ربوبیت

سؤالات کوتاه پاسخ

۷۰۳. برخی سنت‌های الهی را نام ببرید.

(دی ۹۷ انسانی)

۷۰۴. کدام سنت بیانگر حالت تدریجی حرکت به سوی عذاب الهی است؟

(خرداد ۱۴۰۱ مشترک)

۷۰۵. سنت حاکم بر زندگی «معاندان و غرق‌شدگان در گناه» کدام است؟

(دی خارج انسانی ۹۹)

۷۰۶. آموزش برخی گناهان با انجام کار نیک، به کدام سنت الهی اشاره دارد؟

۷۰۷. آنجا که خداوند بر کسی غضب می‌کند از چه دریچه‌ای است؟

۷۰۸. نمونه‌هایی از سبقت رحمت خدا بر غضب او را نام ببرید.

۷۰۹. خداوند عمل نیک و کار بد را چگونه جزا می‌دهد؟

۷۱۰. قرار گرفتن در دایره سنت املاء و سنت استدراج نتیجه چیست؟
۷۱۱. بر اساس تعالیم دینی چه مواردی سبب نزول بلا و عدم استجابت دعا می شود؟
۷۱۲. بر اساس تعالیم دینی نزول برکات الهی معلول چیست؟
۷۱۳. بر اساس تعالیم الهی، تأثیر هر یک از اعمال زیر را بر زندگی انسان ها مشخص کنید.
- الف) ظلم به دیگران ب) تقوا و ایمان ج) محبت به خویشان د) احسان به والدین
۷۱۴. وقتی انسان کار نیک یا بدی انجام می دهد، به ترتیب خداوند به فرشته اش چه فرمانی می دهد؟
۷۱۵. به فرموده امام علی (ع) به ترتیب چه عواملی ممکن است سبب گرفتاری، غرور و فریب انسان شوند؟
۷۱۶. بنا به فرمایش امیرالمؤمنین علی (ع)، سخت ترین نوع امتحان و آزمایش الهی چگونه است؟

تعریف اصطلاح

۷۱۷. سنت سبقت رحمت بر غضب:
۷۱۸. سنت استدراج:

کشف ارتباط

۷۱۹. موارد مرتبط را به هم وصل کنید. (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) سنت املاء	○	۱) به ظهور رساندن استعدادها	○
ب) سنت ابتلاء	○	۲) دستگیری از انسان تلاشگر	○
ج) سنت توفیق	○	۳) فرو رفتن در فساد	○
		۴) غوطه ور شدن در گناهان	○

(شهریور ۹۸ مشترک)

۷۲۰. هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) حمایت خدا از انسان تلاشگر و مجاهد	○	۱) ابتلاء	○
ب) ساخته و شناخته شدن هویت و شخصیت انسان ها	○	۲) امداد خاص	○
ج) سنت حاکم بر زندگی معاندان و غرق شدن در گناه	○	۳) استدراج	○
		۴) امداد عام	○

۷۲۱. هر یک از عبارتهای سمت راست با کدام یک از عبارتهای سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است.) (شهریور ۹۹ مشترک - ترکیبی با درس ۵)

الف) مشارکت چند عامل به صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر برای پیدایش یک پدیده	○	۱) سنت «سبقت رحمت بر غضب»	○
ب) اثرگذاری عوامل در یکدیگر برای پیدایش یک پدیده	○	۲) سنت «املاء و استدراج»	○
ج) پروردگار شما رحمت را بر خود واجب کرده است.	○	۳) علل طولی	○
د) از جمله سنت های حاکم بر زندگی معاندان و غرق شدگان در گناه	○	۴) سنت «ابتلاء» یا امتحان الهی	○
		۵) علل عرضی	○

(دی ۱۴۰۰ انسانی)

۷۲۲. هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) از سنت های حاکم بر زندگی معاندان و غرق شدگان	○	۱) سنت امداد خاص	○
ب) رضایت سریع خدا از کسی که طلب آموزش کرده	○	۲) سنت املاء و استدراج	○
ج) حمایت خدا از انسان تلاشگر و مجاهد	○	۳) سنت رحمت بر غضب	○
		۴) سنت امداد عام الهی	○

۷۲۳. موارد مرتبط با هم را به یکدیگر وصل کنید. (در سمت چپ دو مورد اضافی است.)

الف) «مَنْ يَعِيشْ بِالْإِحْسَانِ»	○	۱) «لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ»	○
ب) «فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا»	○	۲) سنت امداد عام الهی	○
ج) تلاش و مجاهدت انسان	○	۳) «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ»	○
		۴) خداوند، رحمت را بر خودش واجب کرد.	○
		۵) «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا»	○

سؤالات چهارگزینه‌ای

۷۲۴. آیه شریفه «وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» با کدام آیه هم‌مفهوم است و به چه موضوعی اشاره دارد؟

- ۱) «ذَلِكُمْ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَكُمْ وَ أَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ» - عامل محرومیت‌های مردم، اعمال خود آن‌هاست.
- ۲) «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ» - عامل محرومیت‌های مردم، اعمال خود آن‌هاست.
- ۳) «ذَلِكُمْ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَكُمْ وَ أَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ» - انسان‌ها در دنیا نتیجه اعمال خودشان را خواهند دید.
- ۴) «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ» - انسان‌ها در دنیا نتیجه اعمال خودشان را خواهند دید.

۷۲۵. «آمروزش برخی گناهان با انجام کار نیک»، «نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت» و «ساختن و شناختن هویت و شخصیت انسان»، به ترتیب مرتبط با کدام سنت‌های الهی است؟

- ۱) توفیق الهی - امداد الهی - امتحان الهی
- ۲) سبقت رحمت بر غضب - توفیق الهی - امتحان الهی
- ۳) سبقت رحمت بر غضب - توفیق الهی - امداد الهی
- ۴) امداد الهی - توفیق الهی - سبقت رحمت بر غضب

۷۲۶. از آیه شریفه «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ مِثَالِهَا وَ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَ هُمْ لَا يَظْلَمُونَ» کدام مفهوم دریافت می‌شود و با کدام سنت مرتبط است؟ (زبان ۹۹)

- ۱) کارهای نیک و بد همراه انسان است و در قیامت از او جدا نمی‌شود. - سبقت رحمت بر غضب
- ۲) کارهای نیک و بد همراه انسان است و در قیامت از او جدا نمی‌شود. - تأثیر اعمال در زندگی انسان
- ۳) اگر کسی در دنیا کار نیکی یا بدی انجام داد، قطعاً در دنیا نتیجه‌اش را می‌بیند. - سبقت رحمت بر غضب
- ۴) اگر کسی در دنیا کار نیکی یا بدی انجام داد، قطعاً در دنیا نتیجه‌اش را می‌بیند. - تأثیر اعمال در زندگی انسان

۷۲۷. به ترتیب آیه شریفه «افرادی که در آخرت جز آتش دوزخ ندارند و هرچه در دنیا کرده‌اند بر باد رفته و آنچه را که انجام می‌دهند باطل است» و روایت «چه بسا احسان پیاپی خدا کسی را گرفتار کند و پرده پوشی خدا او را مغرور سازد» به کدام سنت الهی اشاره دارند؟ (خارج ۱۴۰۰)

- ۱) امداد عام الهی - املاء و استدراج
- ۲) ابتلاء - املاء و استدراج
- ۳) ابتلاء - امداد خاص توفیق الهی
- ۴) امداد عام الهی - امداد خاص توفیق الهی

۷۲۸. حضرت علی (ع) می‌فرماید: «چه بسا احسان پیاپی خدا، کسی را گرفتار کند و پرده پوشی خدا او را مغرور سازد و با ستایش مردم فریفته و شیفته خود گردد و خدا هیچ‌کس را همانند او امتحان و آزمایش نکرده است.» با توجه به فرمایش حضرت، کدام سنت الهی شامل او می‌شود و نتیجه چیست؟ (تجربی ۹۹)

- ۱) ابتلاء - «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»
- ۲) املاء - «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»
- ۳) ابتلاء - «وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»
- ۴) املاء - «وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»

۷۲۹. آنان که راه باطل را برمی‌گزینند و با حق، عناد و دشمنی می‌ورزند، گرفتار کدام سنت می‌شوند و کدام آیه شریفه حاکی از آن است؟ (هنر ۹۸ با کمی تغییر)

- ۱) املاء - «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»
- ۲) امداد - «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»
- ۳) املاء - «كُلًّا نُمِدُّ هُوْلَاءَ وَ هُوْلَاءَ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا»
- ۴) امداد - «كُلًّا نُمِدُّ هُوْلَاءَ وَ هُوْلَاءَ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا»

۷۳۰. چه کسانی گرفتار سنت استدراج می‌شوند و این سنت چگونه ایشان را گرفتار عذاب نموده است؟ (ریاضی ۹۸)

- ۱) «أَهْلَ الْقُرَى» - «هُمْ لَا يَظْلَمُونَ»
- ۲) «الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا» - «هُمْ لَا يَظْلَمُونَ»
- ۳) «أَهْلَ الْقُرَى» - «مَنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»
- ۴) «الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا» - «مَنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»

۷۳۱. از آیه شریفه «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ لَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» کدام مفهوم دریافت می‌شود؟ (ریاضی ۹۹)

- ۱) شناخت و معرفت به خداوند سبب نزول برکات الهی می‌شود و دروغ شمردن آیات الهی باعث نزول عذاب است.
- ۲) ایمان و تقوای جمعی سبب نزول برکات الهی می‌شود و عامل محرومیت‌های مردم، اعمال خود آن‌هاست.
- ۳) نداشتن ایمان و تقوای الهی سبب می‌شود که جامعه از نعمت‌های مادی مانند نزول باران بی‌بهره شود.
- ۴) صرف توجه به امور معنوی و باورهای دینی مردم باعث شکوفایی زندگی مادی و معنوی مردم می‌شود.

۷۳۲. آیه شریفه «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ» ناظر بر کدام سنت الهی است و با کدام روایت، هم‌مفهوم است؟ (هنر ۹۹)

- ۱) تأثیر اعمال انسان در زندگی او - «مَنْ يَمُوتْ بِالذُّنُوبِ أَكْثَرُ مِمَّنْ يَمُوتُ بِالْأَجَالِ»
- ۲) توفیق الهی از امداد عام خداوند - «مَنْ يَمُوتْ بِالذُّنُوبِ أَكْثَرُ مِمَّنْ يَمُوتُ بِالْأَجَالِ»
- ۳) تأثیر اعمال انسان در زندگی او - «مَنْ يَعِيشْ بِالْإِحْسَانِ أَكْثَرُ مِمَّنْ يَعِيشُ بِالْأَعْمَارِ»
- ۴) توفیق الهی از امداد عام خداوند - «مَنْ يَعِيشُ بِالْإِحْسَانِ أَكْثَرُ مِمَّنْ يَعِيشُ بِالْأَعْمَارِ»

(تجربی ۹۸)

۷۳۳. اگر مردم ایمان بیاورند و اهل تقوا باشند چه نتیجه‌ای می‌بینند و در غیر این صورت گرفتار کدام مسئله خواهند شد؟

- ۱) «كَلَّا نُمِدُّ هُوَآءَ وَ هُوَآءَ مِّنْ عَطَايَ رَبِّكَ» - «وَهُمْ لَا يَظْلَمُونَ»
- ۲) «لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ» - «وَهُمْ لَا يَظْلَمُونَ»
- ۳) «كَلَّا نُمِدُّ هُوَآءَ وَ هُوَآءَ مِّنْ عَطَايَ رَبِّكَ» - «فَأَخَذْنَا هُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»
- ۴) «لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ» - «فَأَخَذْنَا هُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»

(تجربی ۹۷)

۷۳۴. کدام سنت الهی، تنها حاکم بر زندگی گناهکاران است و کدام آیه مؤید آن می‌باشد؟

- ۱) املاء - «وَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَتَشُدُّرْجَهُمْ مِّنْ حَيْثُ لَا يَظْلَمُونَ»
- ۲) املاء - «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً»
- ۳) ابتلاء - «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً»
- ۴) ابتلاء - «وَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَتَشُدُّرْجَهُمْ مِّنْ حَيْثُ لَا يَظْلَمُونَ»

۷۳۵. بر اساس آیات قرآن کریم چه کسانی مشمول رحمت واسعة الهی خواهند بود؟

- ۱) «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا»
- ۲) «وَ الَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا»
- ۳) «كَلَّا نُمِدُّ هُوَآءَ وَ هُوَآءَ مِّنْ عَطَايَ رَبِّكَ»
- ۴) «وَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ»

۷۳۶. کدام یک از عبارات زیر درست است؟

- الف) بر اساس قضای الهی، جهان خلقت قانونمند است و پدیده‌های آن در دایره قوانین خاصی مسیر تکاملی خود را می‌پیماند.
- ب) کوچک‌ترین حادثه‌ای که پیرامون ما رخ می‌دهد، امتحانی برای ماست تا روشن شود که ما نسبت به آن حادثه چه تصمیمی می‌گیریم و چگونه عمل می‌کنیم.
- ج) امداد عام الهی شامل حال کسانی می‌شود که با نیت پاک، قدم در راه حق می‌گذارند و سعادت اخروی و رضایت پروردگار را هدف خود قرار می‌دهند.
- د) آموزش گناهان با توبه، آموزش برخی گناهان با انجام کار نیک، حفظ آبروی بندگان گناهکار، پذیرش عبادت اندک و رضایت سریع از کسی که طلب آموزش کرده، از نشانه‌های سنت امداد خاص است.
- ه) اگر کسانی چنان در گناه و باطل پیش روند که با حق دشمنی و لجاجت ورزند، خداوند به آن‌ها فرصتی می‌دهد و آن‌ها این فرصت را وسیله غوطه‌ور شدن در گناهان قرار می‌دهند درگیر سنت استدراج می‌شوند.
- و) آینده زندگی هر فرد و اتفاقاتی که برای او رخ می‌دهد، در موارد بسیاری تحت تأثیر رفتارهای گذشته او، اعم از رفتارهای خوب و بد است.
- الف - ج - و ۲) ب - ج - د ۳) ب - د - ه ۴) الف - ب - ه

پاسخ کامل (تشریحی)

۷۳۷. با ذکر مثال «سبقت رحمت بر غضب» خداوند را که یکی از سنت‌های الهی است، توضیح دهید.

۷۳۸. یکی از موارد سبقت رحمت بر غضب خداوند که در رابطه با کار نیک و گناهان انسان می‌باشد را توضیح دهید.

۷۳۹. سنت املاء و استدراج را شرح دهید. **پُر تکرار (شهریور ۹۹ مشترک، خرداد ۹۸ انسانی و شهریور ۹۸ مشترک)**

(دی خارج ۹۹)

۷۴۰. طبق سنت الهی «املاء و استدراج» خداوند با کسانی که با حق دشمنی و لجاجت می‌ورزند، چگونه رفتار می‌کند.

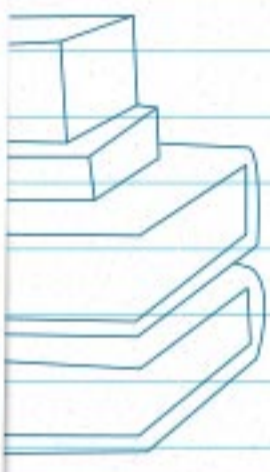
۷۴۱. سنت حاکم بر زندگی معاندان و غرق‌شدگان در گناه چه نام دارد؟ آن را توضیح دهید.

۷۴۲. چگونه اعمال انسان در زندگی او تأثیر می‌گذارد؟ با ذکر حدیثی از امام صادق (ع) توضیح دهید.

۷۴۳. بر اساس تعالیم دینی، برخی از مصادیق «تأثیر اعمال انسان در زندگی او» را بیان کنید.

بخش سوم

آزمون‌ها

تألیفی نوبت اول		سؤالات امتحانی نوبت اول	
تاریخ: / /	مدت امتحان: ۸۰ دقیقه	رشته: ریاضی و تجربی	درس: دین و زندگی ۳ (دوازدهم)

ردیف	سؤالات	نمره
۱	الف) تدبر در آیات و احادیث: در آیه «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» تدبر کنید و به سؤال زیر پاسخ دهید. چرا موجودات پیوسته از خداوند درخواست دارند؟	۱
۲	هر یک از آیات زیر به کدام یک از مراتب توحید یا شرک اشاره دارد؟ الف) «و لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَ مَا فِي الْأَرْضِ» ب) «أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ»	۱
۳	در آیه «قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَ مَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا...» تأمل کنید و توضیح دهید چگونه محتوای این آیه می تواند نشانی از وجود اختیار باشد؟	۱
۴	بر اساس آیه شریفه «و الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَ أَمْ لِي لَّهُمْ أَنْ كِيدِي قَتِينَ» پیام زیر را تکمیل کنید. برخی گناهکاران به دست خویش، خود را در معرض هلاکت قرار می دهند و گرفتار عذاب می شوند.	۰/۵
۵	هر یک از آیات و احادیث زیر، بیانگر کدام یک از سنت های الهی می باشند؟ الف) «كُلًّا نُمِدُّ هُوْلَاءِ وَ هُوْلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا» ب) «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ بِمِيزَانٍ كَفَّةِ الْمِيزَانِ كُلَّمَا زَيْدٌ فِي إِيْمَانِهِ زَيْدٌ فِي بِلَائِهِ»	۱
۶	چرا پیامبر (ص) فرمودند: «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»؟	۱
۷	ب) درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید. یک موجود فقط در صورتی برای موجود بودن به دیگری نیازمند نیست که خودش ذاتاً موجود باشد.	۰/۲۵
۸	توحید در مالکیت معلول توحید در ولایت است.	۰/۲۵
۹	فراگیر شدن تفرقه و تضاد و از بین رفتن امکان رشد و تعالی از ویژگی های انسان مشرک است.	۰/۲۵
۱۰	اعتقاد به قضا و قدر الهی مانع تحرک و عمل انسان است.	۰/۲۵
۱۱	ج) جای خالی عبارتهای زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید. هر کدام از ما بر اساس خویش، خدا را می یابیم و حضورش را درک می کنیم.	۰/۲۵
۱۲	التزام به شعار همه زندگی فرد تازه مسلمان را در رابطه با خدا، خویشتن، خانواده، اجتماع و دیگر مخلوقات تغییر می دهد.	۰/۲۵
۱۳	روح زندگی ضد دینی است.	۰/۲۵
۱۴	شیطان اقرار کرده که توانایی فریب دادن را ندارد.	۰/۲۵
۱۵	مختار بودن انسان یک است.	۰/۲۵
۱۶	د) به سؤال های زیر پاسخ کوتاه دهید. هرچه معرفت انسان به خود و رابطه اش با خدا بیشتر شود، چه نتیجه ای دارد؟	۰/۵
۱۷	عقیده به توانایی پیامبر اکرم (ص) و اولیای دین (ع) در برآوردن حاجات انسان چه زمانی موجب شرک است؟	۰/۵
۱۸	وقتی خداوند به کسی اذن ولایت می دهد به چه معناست؟	۰/۵
۱۹	بعد اجتماعی توحید عملی را تعریف کنید.	۰/۵

تألیفی نوبت اول

سؤالات امتحانی نوبت اول

تاریخ: / /

مدت امتحان: ۸۰ دقیقه

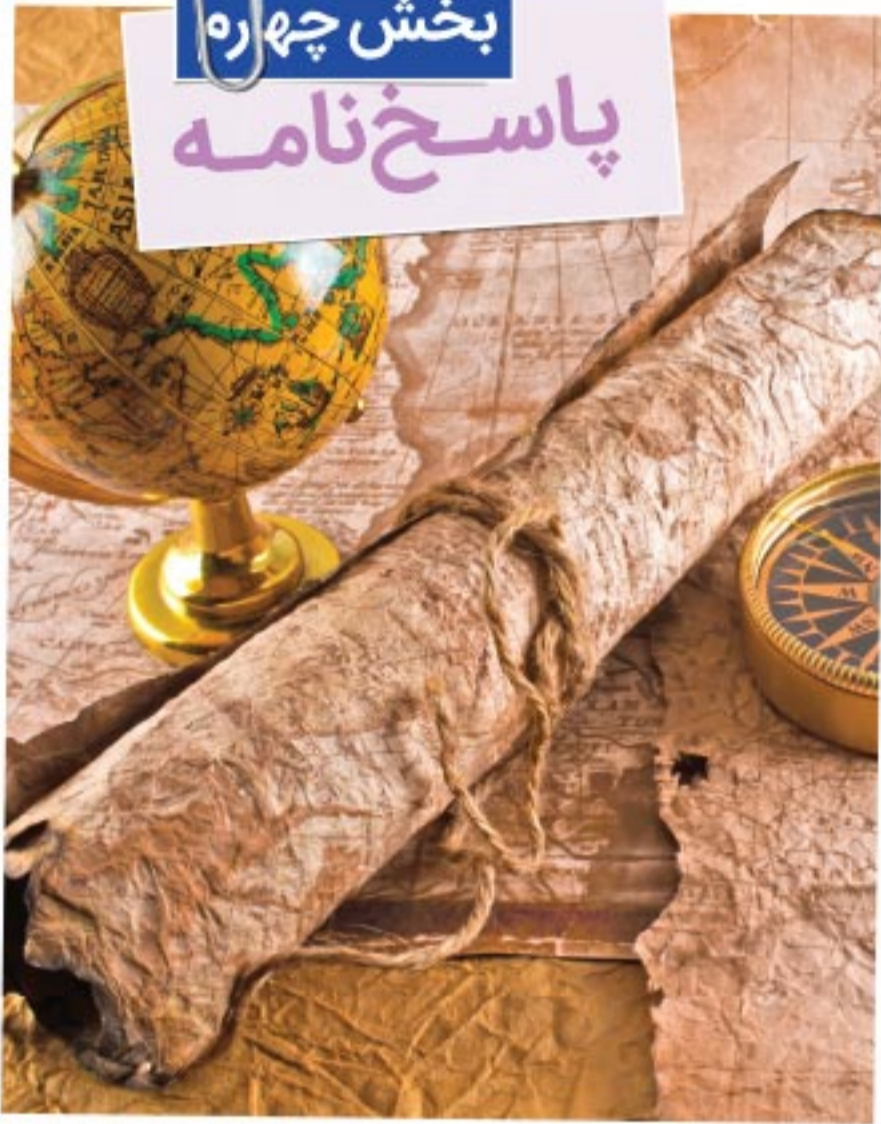
رشته: ریاضی و تجربی

درس: دین و زندگی ۳ (دوازدهم)

۰/۵	۲۰	ه) گزینه درست را انتخاب کنید. با توجه به مراتب شرک کدام گزینه درست می‌باشد؟ (۱) اگر کسی برای فرد یا سایر مخلوقات حسابی جداگانه باز کند: گرفتار شرک در ربوبیت شده است. ☐ (۲) اگر کسی معتقد به شرک در مالکیت باشد، معتقد به شرک در خالقیت نیز خواهد شد. ☐
۰/۲۵	۲۱	توحید بیان شده در عبارت شریفه «... وَلَا يُشْرِكُ فِي حِكْمِهِ أَحَدًا» معلول و نتیجه کدام مرتبه از مراتب توحید است؟ (۱) «وَهُوَ رَبُّ شَيْءٍ» ☐ (۲) «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ» ☐
۰/۵	۲۲	و) کشف ارتباط: کدام یک از گزینه‌های ستون سمت چپ با گزینه‌های ستون سمت راست، مرتبط می‌باشد؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است). الف) برو این دام بر مرغی دگر نه ☐ ب) دیدار محبوب حقیقی ☐ ۱) دریافت پاداش‌های وصف‌ناشدنی ☐ ۲) افزایش معرفت نسبت به خدا ☐ ۳) نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان ☐
۰/۵	۲۳	ز) اصطلاحات زیر را تعریف کنید. حَسَن فاعلی: ☐
۰/۵	۲۴	قضای الهی: ☐
۰/۵	۲۵	ابتلاء در لغت: ☐
۱	۲۶	ح) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید. به چه علت تسلیم‌بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان‌پذیری از طاغوت باعث می‌شود که شخص درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار داشته باشد؟
۰/۲۵	۲۷	چگونه راز و نیاز با خدا و کمک‌خواستن از او ما را در رسیدن به حقیقت بندگی و اخلاص یاری می‌کند؟
۱	۲۸	رابطه اختیار انسان با اراده خداوند را توضیح دهید.
۱	۲۹	امداد خاص (توفیق الهی) را به‌عنوان یکی از سنت‌های الهی توضیح دهید.
۱۶		جمع بارم

بخش چهارم
پاسخنامه

۵۸۹. گاهی تأثیر چند عامل در پیدایش یک پدیده این‌گونه است که یک عامل در عامل دوم اثر می‌گذارد و عامل دوم در عامل سوم تأثیر می‌کند تا اثر عامل اول را به معلول منتقل کند. برای مثال وقتی شما قلم به دست می‌گیرید و نامه می‌نویسید، چند عامل، در طول هم، در انجام این کار دخالت دارند: اول، قلم که با حرکت خود روی صفحه جملات را می‌نگارد؛ دوم، دست شما که قلم را به حرکت درمی‌آورد؛ سوم، ساختار عصبی بدن شما که موجب حرکت دستتان می‌شود؛ چهارم، اراده شما که مقدم بر سه علت قبلی است؛ پنجم، نفس یا روح شما که اراده از او پدید می‌آید.

کل کار نوشتن را به هر یک از این عوامل می‌توان نسبت داد؛ بدین معنا که اگر هر یک از این عوامل نبود، عمل نوشتن ممکن نمی‌شد، اما هر علتی به ترتیب، علت بودن خود را از عامل بالاتر می‌گیرد. قلم می‌نویسد، اما حرکت آن ناشی از حرکت دست است. حرکت دست به نوبه خود محصول کار دستگاه عصبی است. این کار هم ناشی از اراده و اراده هم از نفس شماست. این علت‌ها را «علل طولی» می‌گویند. در مثال پرورش گل، علت‌ها در عرض هم قرار داشتند (در یک ردیف بودند)، اما در مثال نوشتن، علت‌ها در طول هم هستند (در یک ردیف نیستند، بلکه نسبت به هم در مرتبه‌های مختلف قرار دارند).

۵۹۰. یکی از تقدیرات الهی برای انسان این است که او دارای اختیار باشد؛ یعنی همان‌طور که مثلاً به آب، ویژگی مایع بودن را داده است، به انسان نیز ویژگی مختار بودن را عطا کرده است. به تعبیر دیگر، خداوند این‌گونه تعیین کرده است که انسان کارهایش را «با اختیار انجام دهد» و کسی نمی‌تواند از اختیار، که ویژگی ذاتی اوست، فرار کند؛ حتی اگر بخواهد فرار کند، باز هم این یک کار اختیاری بوده، چون همین کار را با خواست و اراده خود انجام داده است.

۵۹۱. تقدیر الهی شامل همه ویژگی‌ها، کیفیت‌ها و کلیه روابط میان موجودات می‌شود. اینکه آب در چه درجه‌ای به جوش آید، تعداد الکترون‌های هر عنصر چه تعداد باشد، ماه در کدام مدار دور زمین گردش کند، بدن انسان از چه اعضای تشکیل شود، هر عضوی کدام کار را انجام دهد، همه و همه از تقدیرات الهی است.

۵۹۲. وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. به عبارت دیگر، خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری، تازمانی که ما به انجام دادن فعلی اراده نکرده‌ایم، آن فعل انجام نمی‌گیرد. در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند همگی وابسته به اراده خداوند است؛ یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد.

۵۹۳. کسی که تقدیرهای جهان را نبیند و نظم جهان را اتفاقی از میان میلیاردها اتفاق دیگر تلقی کند، دچار وحشت می‌شود و یأس و ناامیدی وجود او را فرا خواهد گرفت.

نسبت به فردای جهان ناامید است و جهان را محدود به همین دنیای مادی می‌داند. در چنین جهانی، انسان از خود اراده و اختیار ندارد و هر لحظه در معرض حوادث و اتفاقات پیش‌بینی نشده قرار می‌گیرد که منجر به جبرگرایی می‌شود. چنین فردی، دچار پوچی، ترس و وحشت می‌شود و احساس امنیت خاطر از زندگی او رخت برمی‌بندد.

پاسخ سؤالات درس ۶

- ۵۹۴. مورد امتحان ۵۹۷. توفیق (امداد خاص)
- ۵۹۵. امداد عام الهی (امداد) ۵۹۸. امتحان (آزمایش یا ابتلاء)
- ۵۹۶. امتحان (آزمایش یا ابتلاء) ۵۹۹. هدایت
- ۶۰۰ الف) شر- نیک- امتحان و آزمایش / ب) سنت عام و فراگیر (امتحان و ابتلاء)
- ۶۰۱ الف) امتحان و ابتلاء / ب) خاص مؤمنان
- ۶۰۲ مدد می‌رساند.

- ۶۰۳ الف) به راستی که مؤمن به منزله کفه ترازوست. هر اندازه ایمانش افزوده شود. امتحانش نیز افزوده می‌شود. / ب) رابطه مراتب ایمان و امتحان
- ۶۰۴ الف) لطف خداوند به آنان / ب) سنت امداد الهی
- ۶۰۵ درست
- ۶۰۶ نادرست: پاداش مضاعف به کارهای نیک مربوط به سنت سبقت رحمت بر غضب الهی است.
- ۶۰۷ درست
- ۶۰۸ نادرست: قانون مندی جهان (تقدیرات) مربوط به همه مخلوقات از جمله انسان است.
- ۶۰۹ درست
- ۶۱۰ نادرست: این امر با سنت ابتلاء و امتحان رخ می‌دهد.
- ۶۱۱ نادرست: هویت و شخصیت انسان‌ها با امتحان‌ها، ساخته و شناخته می‌شود.
- ۶۱۲ درست
- ۶۱۳ توفیق
- ۶۱۴ ابتلاء
- ۶۱۵ تقدیر الهی
- ۶۱۶ سنت‌های الهی
- ۶۱۷ ابتلائات
- ۶۱۸ کفه ترازو - امتحانش
- ۶۱۹ آسان نمودن
- ۶۲۰ تلاشگر - مجاهد
- ۶۲۱ استعدادها - تمایلات درونی
- ۶۲۲ ابتلاء
- ۶۲۳ عامل درونی
- ۶۲۴ تلاش - مجاهدت
- ۶۲۵ الف) سنت‌ها - قوانین جهان خلقت - قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها
- ۶۲۶ ب) شناخت قوانین جهان خلقت از طریق علوم مختلف سبب آشنایی ما با نشانه‌های الهی و بهره گرفتن از طبیعت است.
- ۶۲۷ ب) سنت ابتلاء
- ۶۲۸ الف) انسان مؤمن - رابطه میان سطح ایمان و آزمایشات الهی - امام صادق (ع): «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كِفَّةِ الْمِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي إِيمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَائِهِ»
- ۶۲۹ الف) کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند - سنت امداد عام - در قرآن کریم می‌خوانیم: «کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند، حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آنان می‌دهیم و کم‌وکاستی نخواهند دید؛ اما اینان در آخرت جز آتش دوزخ ندارند و هرچه در دنیا کرده‌اند، بر باد رفته و آنچه را که انجام می‌دهند، باطل است.»
- ۶۳۰ الف) سنت توفیق الهی - تلاش و کوشش
- ۶۳۱ الف) عوامل درونی ۶۳۳. سنت ابتلاء
- ۶۳۲ آسان نمودن ۶۳۴. سنت ابتلاء
- ۶۳۵ خداوند با هر امر خیر یا شری ما را می‌آزماید.
- ۶۳۶ تجلی تقدیر الهی و زمینه‌ساز حرکت و پویایی انسان و به‌کارگیری اراده و اختیار اوست.
- ۶۳۷ سبب آشنایی ما با نشانه‌های الهی و نیز بهره گرفتن از طبیعت می‌شود.
- ۶۳۸ یعنی شامل همه انسان‌ها در همه دوران باشد.
- ۶۳۹ عمل درست، رشد و کمال و عمل نادرست، عقب‌ماندگی و خسران ما را به دنبال دارد.
- ۶۴۰ زیرا هر اندازه ایمانش افزوده شود، امتحانش نیز سنگین‌تر می‌شود.
- ۶۴۱ بنا به سنت ابتلاء، اگر انسان ایمان به خداوند و بندگی او را اعلام کند، وارد امتحان‌ها و آزمایش‌های خاص آن می‌شود.
- ۶۴۲ به میزانی که انسان در آزمون‌های اولیه سربلند بیرون آید، قدم در آزمون‌های بعد می‌گذارد و برای کسب کمالات برتر آماده می‌شود.
- ۶۴۳ دو دسته: دسته‌ای به ندای حقیقت پاسخ مثبت می‌دهند و هدایت الهی را می‌پذیرند و دسته‌ای لجاجت ورزیده و در مقابل حق می‌ایستند.
- ۶۴۴ کسانی که فقط دنیا را انتخاب کرده و برای آن تلاش می‌کنند.
- ۶۴۵ امداد خاص خدای متعال نسبت به آنان که بانیت پاک قدم در راه حق گذارند و سعادت جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف خود قرار دهند توفیق الهی نام دارد.

و در مقابل حق می ایستند. خداوند سنت خود را بر این قرار داده که هر کس هر راهی را برگزیند بتواند از همین امکاناتی که خدا در اختیارش قرار داده، استفاده کند تا در همان مسیری که انتخاب کرده است به پیش رود و باطن خود را آشکار کند.

۶۶۵- ۱- نصرت الهی و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است، خداوند انسان تلاشگر و مجاهد را حمایت می کند دست او را می گیرد و با پشتیبانی خود به پیش می برد. ۲- ایجاد زمینه مناسب برای رشد و تعالی شخص مؤمن می باشد. مانند یافتن دوست خوب شرکت در یک جلسه قرآنی و خواندن یک کتاب تأثیرگذار و هدایتگر

۶۶۶- شناخت قوانین حاکم بر زندگی انسان ها، موجب نگرش صحیح منسبت به تلخی ها و شیرینی ها، شکست ها و موفقیت ها، بیماری و سلامت و به طور کلی همه حوادث زندگی می شود و دیدگاه ما را نسبت به وقایع و حوادث جهان از دیگران ممتاز می سازد و بالاخره این شناخت در روابطمان با خدا، با خود، با خلقت و با دیگران تأثیر بسزایی دارد.

۶۶۷- موفقیت در هر مرحله ای از امتحان الهی یا ابتلا سبب ورود فرد به مرحله ای برتر می شود و او را با امتحان های جدیدتر روبه رو می کند؛ درست مانند دانش آموزی که با موفقیت در هر امتحانی وارد مرحله ای بالاتر از امتحانات می گردد تا به موفقیت نهایی برسد.

۶۶۸- خداوند با هر امر خیر و شری ما را می آزماید؛ بیماری یا سلامت، فقر یا ثروت، از دست دادن پدر و مادر یا داشتن پدر و مادر، بارش باران یا وقوع خشکسالی و به طور کلی هر حادثه شیرین و تلخ، مواد امتحانی ما به حساب می آیند و نحوه مواجهه ما با آن ها پیروزی یا شکست ما را رقم می زند و مهبیای امتحانی دیگر می سازد.

۶۶۹- ۱- کسی که مصیبت را امتحان الهی می داند، در برابر مصیبت صبر و شکیبایی می ورزد، اما کسی که اعتقادی به این مسئله ندارد، بی تابی می کند و تحمل مواجه شدن با مصیبت را ندارد. ۲- کسی که مصیبت و گرفتاری را امتحان الهی می داند، گرفتار یأس و ناامیدی نمی شود، زیرا می داند خداوند همه این سختی و مشقات را به بهترین شکل جبران می کند، اما کسی که این نگاه را ندارد، سریع دچار بحران های روحی، یأس و افسردگی می شود. ۳- کسی که مصیبت را امتحان الهی می داند، مصیبت و گرفتاری را پله ای برای رشد معنوی خود می داند، پس با مواجهه صحیح با این مصیبت برایمان خود می افزاید، اما کسی که این نگاه را ندارد، با هر مصیبتی به خداوند گمان بد می برد و از خدا دورتر می شود.

۶۷۰- وقتی انبیا مردم را به دین الهی فرا می خوانند مردم در برابر این دعوت دو دسته می شوند: دسته ای به ندای حقیقت پاسخ مثبت می دهند و هدایت الهی را می پذیرند و دسته ای لجاجت ورزیده و در مقابل حق می ایستند. خداوند، سنت و قانون خود را بر این قرار داده که هر کس، هر کدام از این دو راه را برگزیند، بتواند از همین امکاناتی که خدا در اختیارش قرار داده (مانند قدرت اراده، توان جسمی و فکری، امکانات موجود در جهان خلقت و...) استفاده کند تا در همان مسیری که انتخاب کرده است به پیش رود و باطن خود را آشکار کند. در واقع خداوند امکانات و لوازم رسیدن به خواسته ها و هدف های هر دو گروه را فراهم کرده است. حال، کسی که راه حق را می گزیند لوازم و امکانات رسیدن به حق را می یابد و مراتب کمال را می پیماید و کسی که فقط دنیا را انتخاب کرده و برای آن تلاش می کند همان را به دست خواهد آورد.

۶۷۱- توفیق به معنای آسان نمودن است؛ یعنی همراه با سعی و تلاشی که انسان از خود نشان می دهد، خداوند نیز شرایط و اسباب را چنان فراهم می سازد که وی بتواند آسان تر به مقصد برسد.

۶۷۲- در اصلاح دینی، توفیق به معنای آسان نمودن است، یعنی خداوند شرایط و اسباب را برای کسی که با نیت پاک قدم در راه حق می گذارد و در این راه سعی و تلاش می کند چنان فراهم می سازد که وی بتواند آسان تر به مقصد برسد؛ این امداد خاص خداوند «توفیق الهی» نام دارد.

یکی از جلوه های این توفیق، نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است. یکی دیگر از جلوه های این توفیق، ایجاد زمینه مناسب برای رشد و تعالی شخص مؤمن است. (مانند یافتن دوست خوب)

۶۴۶- در لغت به معنای امتحان است و در اصطلاح دینی به معنای قرار دادن فرد در شرایط و موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی و نادرستی آنچه را ادعا کرده مشخص سازد.

۶۴۷- قوانینی که زندگی فردی و اجتماعی انسان ها را در برمی گیرد. قرآن کریم از این قوانین با عنوان «سنت های الهی» یاد کرده و مردم را به شناخت آن ها، به خصوص سنت های مربوط به زندگی انسان دعوت نموده است.

۶۴۸- الف (ب / ۴ / ۳ / ج) ۱ (الف / ۴ / ب / ۵ / ج) ۱ (د / ۲ / ه) ۶

۶۵۰- گزینه ۴ این عبارت در انتهای آیه سنت امداد الهی آمده است و مطابق این سنت، خداوند در دنیا (نه آخرت) به هر دو گروه دنیا طلبان و آخرت طلبان فیض و بخشش دارد و حتی اگر دنیا طلبان مخالف خدا هم باشند بخشی از دنیا (نه همه آن) را به ایشان می دهد.

«كُلًّا لِيُمِدُّ هُوَ لَا يَرْوِيهِ مِنْ عَطَاءٍ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا»

۶۵۱- گزینه ۳ این آیه با عبارت «كُلًّا لِيُمِدُّ» اشاره به سنت امداد عام الهی دارد که در آن هر دو گروه دنیا طلبان و آخرت طلبان از امکانات دنیوی بهره مند می گردند.

۶۵۲- گزینه ۳ این که گروهی از انسان ها که اهل حق طلبی هستند و به آن می رسند و گروهی دیگر که دنیا طلب اند نیز همان را به دست می آورند، تعبیر دیگری از سنت امداد عام الهی است که در آیه قرآن کریم با عبارت «كُلًّا لِيُمِدُّ هُوَ لَا يَرْوِيهِ مِنْ عَطَاءٍ» آمده است.

۶۵۳- گزینه ۱ این آیه مربوط به سنت ابتلاء است (نبلوکم) که سنتی عام و همگانی است. آیه «أَحْسِبُ النَّاسَ أَنْ يَتَزَكَّوْا...» نیز مربوط به همین سنت است که در انتهای آن عبارت «وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ» آمده است. ریشه «بلا» و «فتنه» بیانگر سنت ابتلاء است.

۶۵۴- گزینه ۴ هدایت الهی و به طور کلی کارهای خداوند به جز خالقیت، شامل توحید در ربوبیت می شود. یکی از جلوه های توفیق الهی هدایت به دنبال تلاش و مجاهدت انسان هاست. «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا»

۶۵۵- گزینه ۳ هر دو عبارت درباره سنت ابتلاء است.

۶۵۶- گزینه ۱ هر دو عبارت در مورد سنت ابتلاء است که عام ترین قانون خداوند است.

۶۵۷- گزینه ۱ باید توجه داشته باشید که خداوند از درون افراد باخبر است و نیازی به امتحان کردن ایشان ندارد.

۶۵۸- گزینه ۳ سنت ابتلاء عام ترین و فراگیرترین سنت الهی است. عبارت «نَبْلُوَكُمْ... فِتْنَةً» بیانگر امتحان و ابتلاء الهی است.

۶۵۹- گزینه ۱ این عبارت بیانگر امداد عام، یعنی اینکه خداوند چه به خوب ها و چه به بدها در دنیا نعمت می دهد عبارت «كُلًّا لِيُمِدُّ...» همه را یاری می کنیم، بیانگر این سنت الهی است.

۶۶۰- گزینه ۳ این عبارت بیانگر سنت امداد عام الهی است. اینکه کسانی که دنیا طلبند، در همین دنیا نتیجه انتخابشان را می بینند. در اینجا نیز آیه «كُلًّا لِيُمِدُّ...» نیز بیانگر سنت امداد عام الهی است.

۶۶۱- گزینه ۱ عبارت «لِنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا» که بیانگر هدایت الهی برای اهل تلاش و مجاهدت «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا» است، همان سنت توفیق الهی است. یکی از عوامل مهم در کسب توفیق الهی، داشتن روحیه حق پذیری است.

۶۶۲- در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی خبر هستیم و می کوشیم از طریق امتحان کردن آن ها به آگاهی لازم برسیم. ولی امتحان خدا برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

۶۶۳- ابتلاء به معنای امتحان است و در اینجا به معنای قرار دادن فرد در موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده مشخص سازد. امتحان خداوند برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

۶۶۴- وقتی انبیا مردم را به دین الهی فرا می خوانند مردم در برابر آن ها دو دسته می شوند دسته ای به ندای حق پاسخ مثبت می دهند و دسته ای لجاجت می ورزند

۶۷۳. بلکه؛ برای مثال، دو نفر با هم آیاتی از قرآن را از رسول اکرم (ص) می‌شنیدند، اما این آیات، ایمان یکی را تقویت می‌کرد ولی بر لجاجت و کفر دیگری می‌افزود؛ و مثال دیگر: دو نفر با هم از کنار مسجدی می‌گذرند و صدای اذان را می‌شنوند، یکی به مسجد می‌رود تا نماز اول وقت خود را بخواند و دیگری بدون توجه از کنار مسجد می‌گذرد.

۶۷۴. یکی از جلوه‌های توفیق، نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است. خداوند انسان تلاشگر و مجاهد را حمایت می‌کند، دست او را می‌گیرد و با پشتیبانی خود به پیش می‌برد. از جلوه‌های دیگر توفیق الهی، ایجاد زمینه مناسب برای رشد و تعالی شخص مؤمن می‌باشد. مانند یافتن دوست خوب، شرکت در یک جلسه قرآنی و خواندن یک کتاب تأثیرگذار و هدایتگر و پیدا کردن توفیق توبه و استغفار.

- ۶۷۵. استدراج
- ۶۷۶. سنت تأثیر اعمال او در دنیا
- ۶۷۷. تأثیر اعمال انسان در زندگی
- ۶۷۸. سنت استدراج

۶۷۹. الف) به تدریج / ب) زمانی که انسان به جای استفاده از نعمت‌ها در جهت رضای خداوند و بندگی او، بیشتر در فساد و گناه فرو رود و به تدریج از خداوند فاصله گیرد و به سوی شقاوت گام بردارد.

۶۸۰. الف) رحمت / ب) سنت سبقت رحمت بر غضب

۶۸۱. الف) سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او / ب) اعمال اختیاری خود انسان‌ها موجب می‌شود که به جای لطف و رحمت و نعمت الهی به آن‌ها، گرفتار سختی و مصیبت و محرومیت از لطف الهی شوند. / ج) تقوا و ایمان واقعی

۶۸۲. الف) کسانی که به واسطه گناه می‌میرند از کسانی که به واسطه سرآمد عمرشان می‌میرند، بیشترند و کسانی که به سبب نیکوکاری زندگی دراز دارند، از کسانی که به عمر اصلی زندگی می‌کنند، بیشترند. / ب) تأثیر اعمال انسان در زندگی او / ج) صلۀ رحم، محبت به خویشان، دادن صدقه / د) قطع صلۀ رحم و بی‌محبتی به خویشان

۶۸۳. هنگامی که خداوند خیر بنده‌اش را بخواهد، اگر بنده گناهی مرتکب شود او را گوشمالی می‌دهد تا به یاد توبه بیفتد و هنگامی که شر بنده‌اش [بنده‌ای که غرق گناه شده است] را بخواهد، بعد از انجام گناه نعمتی به او می‌بخشد تا استغفار را فراموش کند و به راه خود ادامه دهد. این همان نعمت است که خداوند فرموده: «سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»

۶۸۴. الف) چه بسا احسان پیاپی خدا، کسی را گرفتار کند و پرده‌پوشی خدا او را مغرور سازد و با ستایش مردم فریب خورد. / ب) خدا هیچ‌کس را همانند کسی که به او مهلت داده، امتحان و آزمایش نکرده است.

۶۸۵. نادرست: خداوند با رحمت خود با بندگان رفتار می‌کند.

۶۸۶. درست

۶۸۷. درست

۶۸۸. نادرست: این عبارت بیانگر «سنت سبقت رحمت بر غضب الهی» است.

۶۸۹. نادرست: احسان به والدین، امانت‌داری، لقمه حلال، آب‌دادن به درخت تشنه یا سیراب‌کردن حیوانات و نیز برطرف‌کردن اندوه و غصه دیگران سبب بهبود زندگی انسان می‌شود.

- ۶۹۰. سنت سبقت رحمت بر غضب
- ۶۹۱. عمل خود انسان‌ها
- ۶۹۲. استدراج
- ۶۹۳. نیکوکاری - گناه
- ۶۹۴. مهلت داده
- ۶۹۵. املاء و استدراج

- ۶۹۶. الف) سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او
- ۶۹۷. الف) تأثیر اعمال انسان در زندگی او
- ۶۹۸. الف) سبقت رحمت بر غضب - سنت املاء و استدراج
- ۶۹۹. ب) استدراج

۷۰۰. ب) «إِنَّ غِيْبِي مَتِيْنٌ» - «وَالَّذِيْنَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُوْنَ وَ أَفْلِيْ لَهُمْ إِنَّ غِيْبِي مَتِيْنٌ»

۷۰۱. الف) صلۀ رحم و محبت به خویشان - امانت‌داری - ظلم به دیگران - صلۀ رحم و محبت به خویشان و دادن صدقه، عمر را افزایش می‌دهد و قطع رحم و بی‌محبتی به خویشان عمر را کاهش می‌دهد. احسان به والدین، امانت‌داری، لقمه حلال، آب‌دادن به درخت تشنه یا سیراب‌کردن حیوانات و نیز برطرف‌کردن اندوه و غصه دیگران زندگی را بهبود می‌بخشد. ظلم به دیگران و افزایش گناه، اعم از فردی و اجتماعی، آثار زیان‌باری از جمله نزول بلا و عدم استجاب دعا را به دنبال دارد.

۷۰۲. ب) توحید عملی - توحید در ربوبیت - «جاهدو» بیانگر کار خوب انسان‌ها و توحید عملی است و «لنهدیتهم» بیانگر کار خداوند و توحید در ربوبیت است.

- ۷۰۳. ۱- سنت ابتلاء ۲- امداد عام الهی ۳- امداد خاص (توفیق الهی)
- ۴- سبقت رحمت بر غضب ۵- املاء و استدراج ۶- تأثیر اعمال انسان در زندگی او
- ۷۰۴. استدراج

۷۰۵. سنت املاء و استدراج

۷۰۶. سبقت رحمت بر غضب

۷۰۷. باز هم از دریچه لطف و رحمت است.

۷۰۸. آموزش گناهان با توبه، آموزش برخی گناهان با انجام کار نیک، حفظ آبروی بندگان گناهکار، پذیرش عبادت‌اندک و رضایت سریع از کسی که طلب آموزش کرده است.

۷۰۹. عمل نیک را چند برابر پاداش و کار بد را فقط به اندازه خودش جزا می‌دهد.

۷۱۰. نتیجه عمل خود انسان هاست. بنابراین باید بکوشیم که در دایره این سنت‌ها قرار نگیریم تا به هلاکت ابدی گرفتار نشویم.

۷۱۱. ظلم به دیگران و افزایش گناه، اعم از فردی و اجتماعی

۷۱۲. تقوا و ایمان واقعی به خداوند سبب نزول برکات الهی می‌گردد.

۷۱۳. الف) نزول بلا و عدم استجاب دعا / ب) نزول برکات الهی / ج) افزایش عمر / د) بهبود بخشیدن به زندگی

۷۱۴. اینکه فوراً آن کار نیک را ثبت کند، اما در ثبت گناه صبر کند تا شاید بنده‌اش توبه کند و جبران نماید.

۷۱۵. پرده‌پوشی خدا، ستایش مردم و احسان پیاپی خدا

۷۱۶. خدا هیچ‌کس را همانند کسی که به او مهلت داده امتحان و آزمایش نکرده است. (مهلت دادن، سنت املاء یا امهال)

۷۱۷. از آنجا که خداوند به بندگان خود محبت دارد، با همه آنان، چه نیکوکار و چه گناهکار، به لطف و مهربانی رفتار می‌کند. او به بندگان خود اعلام می‌کند که پروردگار شما، رحمت را بر خود واجب کرده است. یعنی حتی آنجا که خداوند بر کسی غضب می‌کند، باز هم از دریچه لطف و رحمت می‌باشد. مانند مادری که بر فرزندش سخت می‌گیرد و یا در مواردی او را تنبیه می‌کند تا او را از اشتباه بازدارد و به هیچ وجه قصد انتقام‌گیری از فرزند خود را ندارد. به همین دلیل است که راه بازگشت گناهکار به خدا همیشه باز است.

۷۱۸. انسانی که، به دام گناه می‌افتد خداوند برای او شرایطی فراهم می‌کند تا توبه کند، اما اگر کسانی چنان در گناه پیش روند که از کار خود خرسند باشند، خداوند به آن‌ها فرصت می‌دهد و آن‌ها با اختیار خود این فرصت را وسیله غوطه‌ور شدن در گناهان قرار می‌دهند. به طوری که اگر در ابتدا اندک امیدی وجود داشت که نور حق در دلشان بتابد به تدریج چنین امیدی بر باد رفته و به شقاوت ابدی گرفتار می‌شوند. این سنت حاکم بر زندگی معاندان و گناهکاران است.

۷۱۹. الف) ۵ / ب) ۱ / ج) ۲

۷۲۰. الف) ۲ / ب) ۱ / ج) ۴

۷۲۱. الف) ۵ / ب) ۱ / ج) ۴ / د) ۲

۷۲۶. گزینه ۴

بررسی سایر عبارات: عبارت «الف»: «بر اساس تقدیر الهی...» درست است. عبارت «ج»: «امداد خاص» درست است.

عبارت «د»: «سنت سبقت رحمت بر غضب الهی» درست است.

۷۲۷. از آنجا که خداوند به بندگان خود محبت دارد، با همه آنان، چه نیکوکار و چه گناهکار، به لطف و مهربانی رفتار می‌کند. او به بندگان خود اعلام می‌کند که پروردگار شما، رحمت را بر خود واجب کرده است. یعنی حتی آنجا که خداوند بر کسی غضب می‌کند، باز هم از دریچه لطف و رحمت می‌باشد. مانند مادری که بر فرزندش سخت می‌گیرد و یا در مواردی او را تنبیه می‌کند تا او را از اشتباه بازدارد و به هیچ وجه قصد انتقام‌گیری از فرزند خود را ندارد. به همین دلیل است که راه بازگشت گناهکار به خدا همیشه باز است.

۷۲۸. وقتی انسان کار نیک انجام می‌دهد، خداوند به فرشته‌اش فرمان می‌دهد که فوراً آن را ثبت نماید، اما وقتی گناهی مرتکب می‌شود از فرشته خود می‌خواهد صبر کند تا بنده‌اش توبه کند و جبران نماید و در صورتی که بنده توبه نکرد آن گناه را ثبت نماید. همچنین خداوند عمل نیک را چند برابر پاداش و کار بد را فقط به اندازه خودش جزای می‌دهد. ۷۲۹. اگر کسانی چنان در باطل و گناه پیش روند که از کار خود خرسند باشند و با حق دشمنی و لجاجت ورزند، خداوند به آن‌ها فرصتی می‌دهد و بر امکانات و نعمت‌های آنان می‌افزاید.

۷۴۰. انسانی که، به دام گناه می‌افتد خداوند برای او شرایطی فراهم می‌کند تا توبه کند، اما اگر کسانی چنان در گناه پیش روند که از کار خود خرسند باشند، خداوند به آن‌ها فرصتی می‌دهد و آن‌ها با اختیار خود این فرصت را وسیله غوطه‌ور شدن در گناهان قرار می‌دهند. به طوری که اگر در ابتدا اندک امیدی وجود داشت که نور حق در دلشان بتابد به تدریج چنین امیدی بر باد رفته و به شقاوت ابدی گرفتار می‌شوند. این سنت حاکم بر زندگی معاندان و گناهکاران است.

۷۴۱. خداوند برای انسانی که به دام گناه می‌افتد، شرایطی را فراهم می‌کند که بتواند توبه کند و از گناه دوری نماید؛ حتی اگر بارها گناه کرد و توبه نمود، باز هم خداوند از گناه او می‌گذرد. اما اگر کسانی چنان در گناه و باطل پیش روند که از کار خود خرسند باشند و با حق دشمنی و لجاجت ورزیدند، خداوند به آن‌ها فرصتی می‌دهد و آن‌ها این فرصت را وسیله غوطه‌ور شدن در تاریکی‌ها قرار می‌دهند. به طوری که اگر در ابتدا، اندک امیدی وجود داشت که نور حق در دلشان بتابد، به تدریج چنین امیدی بر باد رفته و به شقاوت ابدی گرفتار می‌شوند. در حقیقت، مهلت‌ها و امکانات، با اختیار و اراده خودشان به صورت بلای الهی جلوه‌گر شده و باعث می‌شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین‌تر شود. این سنت که از جمله سنت‌های حاکم بر زندگی معاندان و غرق‌شدگان در گناه است، سنت «املاء» و «استدراج» نام دارد.

۷۴۲. رهنمودهای قرآن کریم و پیشوایان دین بیانگر آن است که آینده زندگی هر فرد و اتفاقاتی که برای او رخ می‌دهد، در موارد بسیاری تحت تأثیر رفتارهای گذشته او، اعم از رفتارهای خوب و بد است.

به طور مثال، امام صادق (ع) می‌فرماید: «کسانی که به واسطه گناه می‌میرند از کسانی که به واسطه سرآمد عمرشان می‌میرند، بیشترند و کسانی که به سبب نیکوکاری زندگی دراز دارند، از کسانی که به عمر اصلی زندگی می‌کنند، بیشترند.» ۷۴۳. در تعالیم دینی آمده است که صله رحم و محبت به خویشان و دادن صدقه، عمر را افزایش می‌دهد و قطع رحم و بی‌محبتی به خویشان عمر را کاهش می‌دهد. احسان به والدین، امانت‌داری، لقمه حلال، آب دادن به درخت تشنه یا سیراب کردن حیوانات و نیز برطرف کردن آندوه و غصه دیگران زندگی را بهبود می‌بخشد. ظلم به دیگران و افزایش گناه، اعم از فردی و اجتماعی، آثار زیانباری از جمله نزول بلا و عدم استجاب دعا را به دنبال دارد. همان‌طور که تقوا و ایمان واقعی به خداوند سبب نزول برکات الهی می‌شود.

۷۲۶. گزینه ۱ «این آیه شریفه در مورد سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی اوست. از طرفی آیه شریفه «ذلک بما قَدَّمْت ایدیگم...» نیز عاقبت و فرجام انسان را ناشی از اراده خود فرد می‌داند. به عبارت دیگر عامل محرومیت‌های مردم اعمال خود آن‌هاست.

رقت کنید: که «لکن کذبوا» در مورد اراده مردم جمعی ایشان است و از طرفی انسان‌ها نتیجه اعمالشان را لزوماً در دنیا نمی‌بینند؛ اما بخشی از آن را قطعاً در دنیا خواهند دید.

۷۲۵. گزینه ۲ «آمزش گناهان با توبه ← سبقت رحمت بر غضب

نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت ← توفیق الهی

ساختن و شناختن هویت و شخصیت انسان ← امتحان الهی

۷۲۶. گزینه ۱ «این آیه در مورد سنت سبقت رحمت بر غضب الهی است که طبق آن کارهای خوب یا بد انسان تا قیامت همراه اوست؛ اما کارهای خوبش چندین برابر شده و کارهای بد او به همان میزان باقی می‌ماند.

۷۲۷. گزینه ۱ «عبارت «در آخرت جز آتش دوزخ ندارند» ناظر بر سنت امداد الهی است که به افراد دنیا طلب، خواسته‌های دنیویشان داده می‌شود اما در آخرت بی‌نصیب و بهره‌اند. «احسان پیایی خداوند» که سبب گرفتاری و غرور فرد می‌شود همان سنت املاء و استدراج است که مخصوص معاندان و غرق‌شدگان در گناه است.

۷۲۸. گزینه ۲ «سخن از احسان پیایی خداوند و پرده‌پوشی او که سبب مغرور شدن فرد می‌شود، همان املاء و استدراج (سقوط تدریجی) انسان است که در اینجا عبارت «سَنَسْتَدْرِجُهُمْ...» ناظر بر سنت استدراج است.

۷۲۹. گزینه ۱ «عبارت «عناد و لجاجت و دشمنی» مختص بدکارانی است که درگیر سنت استدراج شده‌اند.

۷۳۰. گزینه ۴ «در آیات قرآن کریم می‌خوانیم: «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَ أَمَلَى لَهُمْ أَنْ كَيْدِي مَتِينٌ»

۷۳۱. گزینه ۲ «در این آیه شریفه سخن از ایمان و تقوای گروهی از مردم (جمعی) به میان آمده است که سبب نزول برکات (لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ) برای ایشان است و در آخر آیه نیز به سلب نعمت از مردم (أَخَذْنَاهُمْ) به واسطه عملکرد خودشان (بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) اشاره شده است.

۷۳۲. گزینه ۳ «دقت کنید که بخشی از آیه در صورت تست آمده که مربوط به اعطا نعمت‌هاست؛ پس عبارت «مَنْ يَمُوتْ بِالذَّنْبِ» که در مورد سلب و گرفتن نعمت‌هاست، در اینجا درست نیست، هرچند که جزو سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی است.

۷۳۳. گزینه ۴ «در آیات قرآن کریم می‌خوانیم: «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الثُّرَىٰ آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ لَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»؛ «و اگر مردم شهرها ایمان آورده و تقوا پیشه می‌کردند، قطعاً برایشان می‌گشودیم برکاتی از آسمان و زمین؛ ولی تکذیب کردند پس آنان را گرفتار ساختیم به [کیفر] آنچه مرتکب می‌شدند.

۷۳۴. گزینه ۲ «سنت ابتلاء همگانی و عام و برای خوب‌ها و بد‌ها است؛ اما سنت املاء و استدراج مخصوص گناهکاران است.

آیه «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ»، به طور واضح مربوط به سنت املاء و استدراج است.

۷۳۵. گزینه ۱ «منظور از «رحمت واسعة الهی» لطف خداوند به همه انسان‌ها چه خوب‌ها و چه بد‌هاست که در سنت سبقت رحمت بر غضب آمده است. آیه شریفه «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا» ناظر بر این سنت الهی است.

۱۳۷۲. دیدگاه غالب و حاکم در تمدن جدید است که انسان را صرفاً یک موجود زنده طبیعی مانند دیگر موجودات، ولی پیچیده‌تر، می‌داند که همچون سایر موجودات صرفاً نیازهای مادی و طبیعی دارد. از همین جهت است که از توجه به بُعد معنوی و فطرت الهی در این تمدن خبری نیست.

۱۳۷۳. شکل‌گیری نظام‌های سیاسی جدید بر پایه قدرت سرمایه‌داران و نفع‌طلبی فزاینده آنان بود. صاحبان سرمایه و صنعت منابع طبیعی اکثر نقاط جهان را به بهایی بسیار اندک خریدند و یا با قدرت نظامی خود تاراج کردند و کالاهای خود را با قیمت‌های بسیار سنگین به مردم همان سرزمین‌ها فروختند.

۱۳۷۴. استحکام پایه‌های اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر و توسعه عدالت در همه ابعاد، تقویت اتحاد ملی، انسجام اسلامی و مشارکت عمومی و عمل به وظیفه مقدس امر به معروف و نهی از منکر

۱۳۷۵. حق سرنوشت و دخالت مردم در این امور خود گام مثبت دیگری بود که در تمدن جدید برداشته شد. برخی حکومت‌های استبدادی و موروثی حاکم بر کشورهای اروپایی از صحنه خارج شدند.

۱۳۷۶. یکی از رسالت‌های اصلی انبیا مبارزه با ظلم و برقراری عدل و گسترش حق و حقیقت بوده است. هر چند که بسیاری از مردم با شنیدن سخن حق دلشان نرم می‌شود و به حقیقت و عدالت می‌گریند، اما باید هوشیار باشیم که همواره گروهی از اهل باطل هستند که نه تنها زیر بار حق و حقیقت نمی‌روند، بلکه سدر راه حق جویی

و حق‌پرستی می‌شوند؛ زیرا گسترش عدالت منافع آنان را تهدید می‌کند این گروه‌ها تا همه را تابع خود نکنند و یوغ اسارت بر گردن دیگران نیفکنند آرام نمی‌گیرند. ۱۳۷۷. پس از قرون وسطی در کشورهای اروپایی توجه به قانون عموماً

عکس‌العملی در برابر حاکمیت نامطلوب کلیسا بود. آگاهی به قانون ابتدا با ترجمه آثار اسلامی اتفاق افتاد و فوایدی برای تمدن جدید داشت. مردم با حقوق خود در مقابل دولت‌ها آشنا شدند و به تدوین قوانین حقوقی پرداختند و برای حفظ آن سازمان‌هایی را تأسیس کردند.

۱۳۷۸. استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان است، چون به‌طور طبیعی کشور ضعیف و منزوی می‌شود و همراهی در دنیا نمی‌یابد.

۱۳۷۹. دوره استعمار که دوره غارت علنی ثروت ملت‌ها بود و تا اواخر قرن بیستم ادامه داشت، یکی از سیاه‌ترین دوران‌های زندگی انسان روی کره زمین است. در ابتدای همین دوره میلیون‌ها آفریقایی از این قاره ربوده شدند و به مالکیت اروپاییان و آمریکایی‌ها درآمدند و به عنوان برده در مزرعه‌ها، کارخانه‌ها و معادن به کارهای

طیافت‌فرسا وادار شدند. تمدن جدید نشان داد که اگر حقوقی برای کودکان و زنان و مردان قائل است، منظورش فقط مردان و زنان و کودکانی هستند که از نژاد آنان باشند وگرنه زنان و مردان و کودکان سیاه یا سرخ‌پوست برای آنان هیچ اهمیتی ندارد.

۱۳۸۰. با بیداری ملت‌ها، مبارزه با استعمارگران نیز از اواخر قرن نوزدهم آغاز شد و نهضت‌های ضد استعماری به تدریج سراسر آفریقا، آسیا و آمریکای لاتین را فراگرفت. سرانجام دولت‌های غربی ۱- از استعمار علنی کشورها دست برداشتند. ۲- حاکمان و نظامیان خود را خارج کردند.

۱۳۸۱. برخی محققان بر این باورند ثروتی که در دوره استعمار از کشورهای استعمارزده به کشورهای استعمارگر منتقل شد، آن قدر زیاد بود که پایه‌های اصلی قدرت اقتصادی غرب را به‌وجود آورد.

۱۳۸۲. دعوت به حق و عدالت را نباید منحصر به صحبت و شعار کنیم، بلکه برای تحقق سخن حق باید برنامه‌ریزی کرد، قیام نمود و شرایطی فراهم کرد تا موانع حق و حق‌پرستی از جامعه خود و جهان زوده شود؛ این مهم میسر نمی‌شود مگر با تلاش و پشتکار، جهاد و آمادگی برای شهادت در راه خدا و تحمل همه سختی‌های این راه که همان راه حق و حقیقت است.

۱۳۸۳. زیرا امروزه شمار فزاینده‌ای از کودکان در غرب، در خانواده‌ها یا خانه‌هایی بزرگ می‌شوند که پدر یا مادر در آن حاضر نیست و آن یکی هم که حاضر است چون نمی‌تواند یک‌تنه وظیفه پدر و مادر را توأمان ایفا کند، غالباً از زیر بار مسئولیتی که پدرها و مادرها در خانواده‌های اصیل برای انتقال دادن ارزش‌های اخلاقی به جوانان برعهده داشته‌اند شانه خالی می‌کنند و لذا بسیاری از جوانان ناچارند به تدریج خودشان زندگی‌شان را شکل دهند. همین امر باعث شده است که فقط در کشور انگلیس ۹ میلیون نفر تنها زندگی کنند، به‌گونه‌ای که دولت این کشور ناچار شده وزارتخانه‌ای به نام وزارت تنهایی ایجاد کند.

۱۳۸۴. امروزه بی‌بندوباری جنسی آنچنان در غرب رواج یافته است که بسیاری از مردم به این نتیجه رسیده‌اند که توان اصلاح و مبارزه با آن را ندارند. از این رو، به ناچار در پی آن برآمده‌اند که ضوابط و معیارهای اخلاقی را تغییر دهند. به عنوان مثال، در میان غربیان جدید، دیگر هیچ‌گونه ضابطه و معیار مذهبی یا اخلاقی که منشأ الهی داشته باشد، معنا ندارد.

۱۳۸۵. تصویب قوانین حمایت از خانواده‌های تک‌سرپرست (که بیشتر شامل خانواده‌ای می‌شد که زن در روابط نامشروع صاحب فرزند شده) در سال ۱۹۶۰ در آمریکا، موجب شد که آمار فرزندان بدون پدر در خانواده‌های تک‌سرپرست از ۴ درصد در این سال به ۲۰ درصد در سال ۱۹۹۰ و به حدود ۵۰ درصد در سال ۲۰۰۵ برسد.

۱۳۸۶. استفاده ایزاری از زنان ۱- برای تبلیغ کالاهای سرمایه‌داران ۲- تشویق آنان به پوشیدن لباس‌های نامناسب و تحریک‌کننده ۳- عادی شدن روابط نامشروع میان زنان و مردان در برخی کشورها ۴- تفاوت گسترده زنان به عنوان کالای جنسی

پاسخ آزمون شماره «۱» نوبت اول / تألیفی

۱. چون همه موجودات برای لحظه لحظه وجود خود محتاج و نیازمند خداوند هستند و اگر خداوند لحظه‌ای آنان را به حال خود واگذارد همه نیست و نابود می‌شوند. همچون منبع نوری که اگر یک لحظه نورافشانی نکند پرتوهای نور از بین خواهند رفت.

۲. الف) توحید در مالکیت / ب) شرک در خالقیت

۳. خداوند رهنمودها و دلایل روشن خود را برای ما انسان‌ها می‌فرستد و این انسان است که باید بر اساس تفکر و تصمیم با این رهنمودها مواجه شود. او هم می‌تواند این دلایل روشن را نادیده بگیرد و تصمیم به مخالفت با آن‌ها بگیرد و هم می‌تواند با تفکر و تصمیم درست، دست به انتخاب صحیح بزند و به نفع خویش گام بردارد.

۴. به تدریج

۵. الف) سنت امداد عام الهی / ب) سنت امتحان و ابتلاء

۶. ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم. خداوند حقیقتی نامحدود دارد؛ در نتیجه، ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید. بنابراین، ما وجود خدا و صفات و اسماء او را می‌توانیم بشناسیم، ولی نمی‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم.

۷. درست

۸. نادرست: توحید در مالکیت معلول توحید در خالقیت است.

۹. نادرست: فراگیر شدن تفرقه و تضاد و از بین رفتن امکان رشد و تعالی از ویژگی‌های جامعه مشرک است.

۱۰. نادرست: اعتقاد به قضا و قدر الهی مانع تحرک و عمل انسان نیست.

۱۱. فطرت خویش
۱۲. لا اله الا الله
۱۳. شرک
۱۴. مؤمنان باخلاص
۱۵. تقدیر الهی

۱۸. به معنای اندازه گرفتن
۱۹. برخی از موضوعات نامحدودند و ذهن ما گنجایش درک آن‌ها را ندارد؛ زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است. خداوند حقیقتی نامحدود دارد؛ در نتیجه، ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید. بنابراین، با اینکه ما به وجود خداوند به‌عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم و صفات او را می‌توانیم بشناسیم، اما نمی‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم.
۲۰. وقتی یک جامعه توحیدی است که حاکم آن بر اساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد و همان شرایطی را که خداوند برای حاکم تعیین کرده است دارا باشد و بکوشد قوانین الهی را در جامعه به اجرا درآورد.
۲۱. حضرت علی (ع) با رفتار و سپس گفتار خود، نگرش صحیح خود از قضا و قدر را نشان داد و به آن شخص و دیگران آموخت که اعتقاد به قضا و قدر، نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، بلکه عامل و زمینه‌ساز آن است.
۲۲. در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی‌خبر هستیم و می‌کوشیم تا از طریق امتحان کردن آن‌ها به آگاهی لازم برسیم. ولی امتحان خداوند علیم برای آگاه‌شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به‌ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

پاسخ آزمون شماره «۳» نوبت دوم / تألیفی

۱. توحید عملی
۲. سنت امتحان و ابتلاء
۳. عدالت‌محوری
۴. قبل از ورود به عرصه کار و تجارت باید با احکام تجارت آشنا شویم تا گرفتار کسب حرام نگردیم.
۵. حُسن فاعلی
۶. درست
۷. نادرست: جامعه موحد، حکومت کسانی را که خداوند به آن‌ها حق حکومت کردن را نداده است، نمی‌پذیرد.
۸. نادرست: مبنای تصمیم‌گیری‌های انسان و تعیین‌کننده سرنوشت او همین اختیار محدودی است که دارد.
۹. نادرست: در فرهنگ قرآن توفیق به معنی آسان نمودن که همان امداد خاص خداوند است، می‌باشد.
۱۰. روزه
۱۱. عرضی
۱۲. تسویف
۱۳. منحصر نبودن
۱۴. اندیشه
۱۵. از آن جهت که با حکم و فرمان و اراده الهی ایجاد می‌شوند، به قضای الهی وابسته‌اند.
۱۶. زمانی که جامعه از مسیر توحید و اطاعت از خداوند خارج شود، نیازمند بازگشت به مسیر توحید و اصلاح، یعنی نیازمند «توبه اجتماعی» است.
۱۷. با تکیه بر خداوند و اعتماد به دستورات او
۱۸. گزینه «۲» اخلاص در بندگی خدا
۱۹. گزینه «۱» فرو ریختن دیوار کج
۲۰. گزینه «۳» شرک در ربوبیت
۲۱. گزینه «۱» ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام
۲۲. الف / ۱ / ب / ۳ / ج / ۲
۲۳. توبه، گناهان را از قلب خارج می‌کند و آن را شست‌وشو می‌دهد. به همین جهت این عمل را «پیرایش» یا «تخلیه» نیز می‌گویند.
۲۴. از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است پس تنها مالک آن نیز هست.
۲۵. الف / واجب کفایی / ب / مستحب / ج / حرام
۲۶. یعنی تمام موجودات «وجود» خود را از او می‌گیرند، به سبب او پیدا و آشکار شده و پایه عرصه هستی می‌گذارند و وجودشان به وجود او وابسته است. به همین جهت، هر چیزی در این جهان، بیانگر وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود.

۱۶. نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند.
۱۷. وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن‌ها و مستقل از خدا بدانیم.
۱۸. بدین معناست که ایشان را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است.
۱۹. به معنای قرار گرفتن همه نهادها و ارکان یک جامعه یا نظام اجتماعی در جهت خداوند و اطلاعات همه‌جانبه از اوست.
۲۰. گزینه «۱» اگر کسی برای فرد یا سایر مخلوقات حسایی جداگانه باز کند؛ گرفتار شرک در ربوبیت شده است.
۲۱. گزینه «۲» آیه «وَلَا يُشْرِكْ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا...» به توحید در ولایت اشاره دارد که توحید در ولایت معلول و نتیجه توحید در مالکیت است و در اینجا آیه «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ»، بیانگر توحید در مالکیت است.
۲۲. الف / ۳ / ب / ۱
۲۳. بدین معناست که انجام‌دهنده کار، دارای معرفت درست و نیت الهی باشد.
۲۴. موجودات از آن جهت که با فرمان و حکم و اراده الهی ایجاد می‌شوند، به قضای الهی وابسته‌اند.
۲۵. به معنای امتحان
۲۶. زیرا از یک سو هوای نفس شخص هر روز خواسته جدیدی پیش روی او قرار می‌دهد. و از سوی دیگر، قدرت‌های مادی که هر روز رنگ عوض می‌کنند و او را به بردگی جدید می‌کشانند.
۲۷. نیایش و عرض نیاز به پیشگاه خداوند و یاری‌جستن از او برای رسیدن به اخلاص، غفلت از خداوند را کم می‌کند. محبت او را در قلب تقویت می‌سازد و انسان را بهره‌مند از کمک‌های الهی می‌نماید.
۲۸. وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. خدا اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری، تا زمانی که ما به انجام دادن فعلی اراده نکرده‌ایم، آن فعل انجام نمی‌گیرد. در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند همگی وابسته به اراده خداوند است. یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد.
۲۹. امداد خاص خدای متعال نسبت به آنان که با نیت پاک قدم در حق گذارند و سعادت و جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف خود قرار دهند، «توفیق الهی» نام دارد. در فرهنگ قرآن کریم، توفیق به معنای آسان نمودن است؛ یعنی همراه با سعی و تلاشی که انسان از خود نشان می‌دهد، خداوند نیز اسباب و شرایط را چنان فراهم می‌سازد که وی بتواند آسان‌تر به مقصد برسد.

پاسخ آزمون شماره «۲» نوبت اول / تألیفی

۱. الف) توحید در خالقیت / ب) اصل توحید / ج) شرکت عملی در بُعد فردی
۲. الف) سنت تفاوت در پاداش و کیفر / ب) سنت املاء و استدراج
۳. نادرست: اندیشه بهار جوانی را زیبا می‌سازد.
۴. نادرست: اعتقاد به توحید در ربوبیت بدان معنا نیست که موجودات، به خصوص انسان قدرت تدبیر ندارند.
۵. درست
۶. قانون الهی
۷. رشد - شکوفایی
۸. نشانه‌های - طبیعت
۹. پیدایش و بقا
۱۰. چون تنها خالق جهان است.
۱۱. بدین معناست که ایشان را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است.
۱۲. ۱- تفکر و تصمیم ۲- احساس رضایت و پشیمانی ۳- مسئولیت‌پذیری
۱۳. عوامل درونی مانند داشتن روحیه حق‌پذیری
۱۴. گزینه «۲» ما همه شیران ولی شیر غلیم / حمله‌مان از باد باشد دم به دم
۱۵. گزینه «۱» اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافاتی ندارد.
۱۶. الف / ۴ / ب / ۳ / ج / ۱
۱۷. به معنای خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن است.

تعاریف

- **پدید:** موجودی که وجودش از خودش نباشد و برای به‌وجود آمدن، نیازمند پدیدآورنده باشد. (درس ۱)
- **نور:** چیزی است که خودش پیدا و آشکار است و سبب پیدایی و آشکار شدن چیزهای دیگر می‌شود. (درس ۱)
- **توحید:** اینکه انسان خداوند را به یگانگی قبول داشته باشد و برای او هیچ هم‌تا و همانندی در هیچ زمینهای تصور نکند. (درس ۲)
- **شکر:** تصوّر اینکه خداوند در برخی یا همه کارهای خود دارای شریک است و نمی‌تواند به‌تنهایی از عهده کارهای خود برآید. (درس ۲)
- **رب:** پروردگار و پرورش‌دهنده که همان تدبیرکننده و هدایتگر موجودات است. (درس ۲)
- **توحید در خالقیت:** خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است و در کار آفرینش شریک و هم‌تایی ندارد. (درس ۲)
- **توحید در مالکیت:** از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است (علت): پس تنها مالک آن نیز هست (معلول). (درس ۲)
- **توحید در ولایت:** هر کس که مالک چیزی باشد، خودش حق تصرف و تغییر در آن را دارد و دیگران بدون اجازه وی نمی‌توانند در آن تصرف یا استفاده نمایند. (درس ۲)

۵

آیات و روایات

- «وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَلِمُرْجُمُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يُلْفُونَ وَأَلْفِي لَهُمْ إِنْ كِيدِي فِتْنِينَ» و کسانی که نشانه‌های ما را تکذیب کردند، به تدریج گرفتار عذابشان خواهیم کرد، از جایی که نمی‌دانند و به آن‌ها مهلت می‌دهم. همانا تدبیر من استوار و مستحکم است. (درس ۶)
- «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَثْمَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يَجْزِي إِلَّا مِثْلُهَا وَ هُمْ لَا يُلْفُونَ» هر کس یک کار نیک بیاورد، ده برابر آن (پاداش) دارد و هر کس یک کار بد بیاورد، تنها به همان میزان مجازات می‌شود و آن‌ها مورد ظلم قرار نمی‌گیرند. (درس ۶)
- «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ لَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» و اگر مردم شهرها ایمان آورده و تقوا پیشه کنند، برکت‌ها را از آسمان و زمین به رویشان می‌گشاییم؛ اما آن‌ها تکذیب کردند پس ما نیز انعامات را به واسطه اعمالی که مرتکب شدند از ایشان گرفتیم. (درس ۶)
- «قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ» بگو ای بندگان من! که زیاد به خود ستم کرده‌اند، از رحمت خداوند ناامید نشوید، خداوند همه گناهان را می‌بخشد، چرا که او آمرزندهٔ مهربان است. (درس ۷)
- «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ وَ عَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ» هر کس به خداوند و روز قیامت ایمان

۳

آیات و روایات

- کلیدواژه‌های آیات و احادیث هایلایت شده، تا با به‌خاطر سپردن این کلمات، کل پیام آیه در ذهن شما متبادر گردد.
- «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» ای مردم! شما نیازمندان به‌خدا هستید و فقط خدا بی‌نیاز ستوده‌است. (درس ۱)
- پیامبر (ص): «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» در همه چیز تفکر کنید؛ ولی در ذات خدا تفکر نکنید. (درس ۱)
- «فَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مَنْ وَلِي وَ لَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ» آن‌ها هیچ ولی (سرپرستی) جز او ندارند و او در فرمانروایی خویش، کسی را شریک نمی‌سازد. (درس ۲)
- «إِنَّ اللَّهَ رَزَقَنِي وَ رَزَقَنِي فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» همانا خداوند پروردگار من و شماسمت پس او را بندگی کنید، که همین است راه راست (و درست). (درس ۳)
- «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوِّيكُمْ أَوْلِيَاءَ» ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دشمن من و خودتان را دوست نگیرید. (درس ۳)
- «أَلَمْ أَعْهَدْ لَكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَ أَنْ أَقْبِلُونِي صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» ای فرزندان آدم، آیا من با شما پیمان بستم که شیطان را پرستش نکنید، او قطعاً دشمن آشکار شماسمت و اینکه مرا بپرستید که این راه استوار است. (درس ۴)

۱

تعاریف

- **توحید فردی توحید عملی:** اطاعت از خداوند و قرار دادن تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود در جهت خواست و رضایت الهی، تنظیم زندگی خود بر اساس رضایت خداوند. (درس ۳)
- **توحید فردی شرک عملی:** دل‌سپردن به هوای نفس (بت درون) و اطاعت از آن و ترجیح اوامرش به فرمان‌های خداوند یا کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاقت‌ها (بت‌های بیرون). (درس ۳)
- **توحید اجتماعی توحید عملی:** قرار گرفتن همهٔ نهادها و ارکان یک جامعه یا نظام اجتماعی در جهت خداوند و اطاعت همه‌جانبه از او. (درس ۳)
- **توحید اجتماعی شرک عملی:** حاکمیت طاقت و رهبر فیرالهی و اجرای قوانین فیرالهی در جامعه. (درس ۳)
- **اخلاص:** خالص‌کردن و پاک‌کردن یک چیز از غیر آن، اینکه شخص اندیشه و دل خود را جایگاه خدا کند و عملش را فقط برای رضای خداوند و همان‌گونه که او دستور داده است، انجام دهد. (درس ۴)
- **حسن فاعلی:** اینکه انجام‌دهندهٔ کار، دارای معرفت درست و نیت الهی باشد همچنین مقدم بر حسن فعلی است و از آن مهم‌تر است و به منزلهٔ روح برای جسد و کالبد است. (درس ۴)

۱۱

تعاریف

- به عبارت دیگر، علت‌ها زیرمجموعهٔ هم و وابسته به یکدیگر نیستند.
- **علل طولی:** علت‌هایی که در آن‌ها یک عامل در عامل دوم اثر می‌گذارد و عامل دوم در عامل سوم تأثیر می‌کند تا اثر عامل اول را به معلول منتقل کند. (درس ۵)
- **سنت‌های الهی:** قوانین جهان هستی که شامل کلیهٔ قوانین طبیعی جهان خلقت و قوانین مربوط به زندگی و رفتار انسان‌ها می‌باشند، نامگذاری این قانون‌ها به «سنت» توسط قرآن کریم صورت پذیرفته است. (درس ۶)
- **سنت ابتلاء:** قراردادن فرد در موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده، مشخص سازد. این سنت، عام‌ترین و فراگیرترین سنت الهی است. (درس ۶)
- **سنت ابتلاء خاص:** موقعیت در هر مرحله‌ای از امتحان الهی یا ابتلاء سبب ورودی فرد به مرحله‌ای برتر می‌شود و او را با امتحان‌های جدیدتر روبه‌رو می‌کند. این سنت، مربوط به مؤمنان است. (درس ۶)
- **سنت امداد عام:** خداوند امکانات و لوازم رسیدن به خواسته‌ها و هدف‌های خوب‌ها و بد‌ها را فراهم کرده است تا ایشان در مسیر خود پیش رفته و باطن خود را آشکار کنند. (درس ۶)

۹

تعاریف

- **توحید فردی توحید عملی:** اطاعت از خداوند و قرار دادن تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود در جهت خواست و رضایت الهی، تنظیم زندگی خود بر اساس رضایت خداوند. (درس ۳)
- **توحید فردی شرک عملی:** دل‌سپردن به هوای نفس (بت درون) و اطاعت از آن و ترجیح اوامرش به فرمان‌های خداوند یا کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاقت‌ها (بت‌های بیرون). (درس ۳)
- **توحید اجتماعی توحید عملی:** قرار گرفتن همهٔ نهادها و ارکان یک جامعه یا نظام اجتماعی در جهت خداوند و اطاعت همه‌جانبه از او. (درس ۳)
- **توحید اجتماعی شرک عملی:** حاکمیت طاقت و رهبر فیرالهی و اجرای قوانین فیرالهی در جامعه. (درس ۳)
- **اخلاص:** خالص‌کردن و پاک‌کردن یک چیز از غیر آن، اینکه شخص اندیشه و دل خود را جایگاه خدا کند و عملش را فقط برای رضای خداوند و همان‌گونه که او دستور داده است، انجام دهد. (درس ۴)
- **حسن فاعلی:** اینکه انجام‌دهندهٔ کار، دارای معرفت درست و نیت الهی باشد همچنین مقدم بر حسن فعلی است و از آن مهم‌تر است و به منزلهٔ روح برای جسد و کالبد است. (درس ۴)

۷

اشعار مهم

- گفت: آخر از خدا شرمی بدار
می‌کشی این بی‌گنه را زار زار
گفت کز چوب خدا این بندداش
می‌زند بر پشت دیگر بندداش
چوب حق و پشت و پهلو، آن او
من سلام و آلت فرمان او
گفت توبه کردم از جبر ای عیار
اختیار است اختیار است اختیار
پیام: ۱) اختیار، حقیقتی وجدانی و مشهود ۲) بیت سوم (از باغ خدا بندهٔ خدا...، بیت ششم (کز چوب خدا این بندداش...)) و بیت هفتم (چوب حق و پشت و پهلو آن او...، بیانگر مفهوم جبر به معنای عدم وجود اختیار در انسان هستند. ۲) بیت دوم (صاحب باغ آمد و گفت ای دنی...) و بیت سوم (پس بیستش سخت آن دم بر درخت...) و بیت آخر (گفت توبه کردم از جبر ای عیار...)، همگی بیانگر مفهوم اختیار هستند. (درس ۵)
- **مولوی**
این که فردا این کنم یا آن کنم
خود دلیل اختیار است ای صنم
پیام: تفکر و تصمیم نشانهٔ وجود اختیار در انسان

۱۷

اشعار مهم

- نظیر دوست ندیدم، اگرچه از مه و مهر
تهادم آینده در مقابل رخ دوست
پیام: ۱) توحید عملی و ثمرات آن ۲) «سر ارادت ما...» همان سرسپردگی به فرمان‌های خداوند و بندگی او، یعنی توحید عملی است. ۲) «نظیر دوست ندیدم...» بیانگر توحید و یگانگی خداوند است. ۲) منظور از «اگرچه از مه و مهر تهادم آینده‌ها...» این است که همهٔ موجودات تجلی خداوند هستند و به تعبیری آیدای، از آیات خداوند می‌باشند. (درس ۴)
- **حافظ**
پاسبان حرم دل شده‌ام شب همه شب
تا در این پرده جز اندیشهٔ او نگذارم
پیام: ضرورت پاسبانی از حریم دل در برابر آفت شرک
سعدی
آفرینش همه تنبیه خداوند دل است
دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود
هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار
پیام: افزایش معرفت به خداوند یکی از راه‌های تقویت اخلاص است.

۱۵

اشعار مهم

- **عبدالرحمان جامی**
ذات نایافته از هستی، بخش
چون تواند که بود هستی بخش
خشک ابری که بود ز آب تهی
ناید از وی صفت آب‌دهی
پیام: نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش - ابری که آبی درون خود ندارد، نمی‌تواند بیارده، در نتیجه ما انسان‌ها نیز نتوانستیم خودمان را بیافرینیم (وجودمان از خودمان نیست)، بنابراین نمی‌توانیم آفریننده و خالق بقیهٔ انسان‌ها نیز (فرزندمان) باشیم. (درس ۱)
- **مولوی**
ما چو ناییم و نوا در ما ز توست
ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست
ما که باشیم ای تو ما را جان جان
تا که ما باشیم یا تو در میان
ما عدم‌هاییم و هستی‌ها ما
تو وجود مطلق، فانی نما
ما همه شیران ولی شیر غم
حمله مان از باد باشد دم به دم
پیام: نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش و بقا

۱۳